श्री

संगीत लीलावती नाटक.

अंक पहेलो.

प्रस्तावना.

સ્થળ-રંગમંડપ-મંગળાચરણ.

સૂત્રધાર— શાર્દૂલ વિક્રીડિત.

શ્રીશંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ પ્રણમું, આપો સદા સંપદા.
કાપો પાપ અમાપ તાપ ત્રિવિધે, સેવા કરૂં સર્વદા;
હે વિશ્વેશ વિચિત્ર વેશ ભજવું, આ વિશ્વભૂમિ મહીં,
રીઝીને સુપસાય થાય અમને, આનંદદાતા અહીં. ૧

ત્રિતાળી ચોપાઇ.

નાટક પાત્રને વેશ સજાવ્યો, હજુ કેમ વિદૂષક નાવ્યો;
વિદૂ–આવ્યો વેશ રચીને વિચિત્ર, ફરમાવો હુકમ હવે મિત્ર.

સૂત્રધાર— ગીતિ–લાવણી.

શિવસુત કેશવ કૃત હું, **"સંગીત લીલાવતી નાટક"** ભજવું;
વેશ્યા વ્યસનનિષેધી, આર્ય સકળને શિયળવસન સજવું.
એમાં ખપ છે તારો, સજન હસાવા હાસ્ય વચન બોલી;
માગે શું મેહેનતનું, બોલ બરાબર તું અંતર ખોલી. ૪
વિદૂષક-લચપચતા નવ લાડુ, નિત જમવાની ટેવ પડી મારી;
જો મુજને એ મળશે, સૂત્રધાર બજવીશ સેવા સારી. ૫

સૂત્રધાર–જરૂર વિદૂષક જમજે, સવારમાં સીધું મળશે સારૂ.
રંગે હર્ષ પ્રસંગે, બજાવજે તું ચતુર કામ તારૂં. ૬

વિદૂષક–આતે નાટક કે શું ભવાઇ, કંઇક વ્હેમી ગયા વ્હેમ ખાઇ

સૂત્રધાર— **ગીતિ-લાવણી.**

અણુસમજુ સમજે છે, નાટય કળા ને ભવાઇના સરખી;
હશે કાચકે હીરો, વગર ઝવેરી કોણ શકે પરખી?
કવિવર શોચ ન કરશે, નિંદે છો ખળ ઉત્તમ નાટકને,
શું શેલડી સુકાશે, કરે અનાદર ગર્ધવ સાકરને—

વિદૂષક **ત્રિતાળી ચોપાઈ.**

સુચનાથી નહી સમજાએ, કરો અધિક વિવેચન કાંએ;
સૂ-વ્હાલીને લાગી કેમ હજુ વાર ....
નટી........................આજ્ઞા આપો આવી ભરથાર
સૂ-નાટક વરણુન કર્ય સુવિશેષ........................
નટી-........................કરૂ આપ પ્રમાણ આ દેશ.

શ્રી જગતૂપતી, પ્રભુ આપ્ય સન્મતિ—એ રાહ.)

શ્રી શંખેશ્વરા, પ્રભુ ! **પાર્શ્વજીનવરા;**
તેં નિવારી જાદવોની ન્હવણથી જરા,—એ ટેક,
અંતરજામી વિભુ! વિશરામી, સમરી શિવપુરસાથ;
વંદુ પદઅરવિંદ વિનયથી, હેતે જોડી હાથ. શ્રી. ૮
જંબુદ્વીપના ભરત ક્ષેત્રમાં, ઈંદ્ર પુરી અનુસાર;
સુંદર **કૌશામ્બી** નગરી કહી, જ્યાં વિધ વિધ વ્યાપાર. શ્રી. ૯
વણીક **"સદાફળ"** નગરશેઠ ત્યાં, તસ સુત **"સુમતિવિલાસ;"**
"લીલાવતી" લલના તેની જે, પુરણ બુદ્ધિપ્રકાશ. શ્રી. ૧
અજબ બની આહેરણી આપે, ઓઢી કાંબળ અંગ;
તીક્ષણ બુદ્ધિ થકી તજાવ્યો, સ્વામી વેશ્યા સંગ. શ્રી. ૧૧
ગણિકા ઘરથી નિજ ઘર લાવી, કળા કેળવી કંથ;
સુખ વિલસી સંસારતણું પછી, પાળ્યો સંજમપંથ. શ્રી. ૧૨
થયાં દેવતા તેહ દંપતી, એહનું નાટક આજ;

ભજવું ભાવ ધરી ભગવંતા, જય જય કર્યાં જીનરાજ. શ્રી. ૧૩
વિ–જાઉં રાંધવા વખત થયો છે, શેઠ **સદાફળ** ઘેર.
સેજલદે શેઠાણી સારા, લાડુની છે લ્હેર. શ્રી. ૧૪
સૌ સભા જનો, ઉપકાર આપનો,
પધારીને કૃપા કરી સ્વધર્મિ સજ્જનો. સૌ. ૧૫

(ઈતિ પ્રસ્તાવના.)

અંક ૧ લો. 8328

પ્રવેશ ૧ લો.

સદાફળ–(રાગ ઈંદ્રસભાનો—રાજાજીતો સોગએ–એ રાહ.)
પ્રાણપ્રિયા સુણ પુત્ર આપણો, સુંદર **સુમતિવિલાસ,**
નાનિવયથી નિપુણ નિવડિયો, અતિ કરી શાસ્ત્રઅભ્યાસ. ૧૬
જેને મન જીનશાસન શ્રદ્ધા, સદગુરૂને સંજોગ;
પ્રતિદીન પ્યારી પ્રભુની પૂજા, વિરચે છે વિધિ જોગ. ૧૭
સે'–પ્રાણપતિ અતિ પુન્યઉદયથી, પામ્યા એવો પુત્ર;
કુળદિપક એ દીવ્ય દીકરો, શોભાવશે ઘરસૂત્ર. ૧૮
મન મોહનનાં મીઠાં વચનો, સુણી અમૃત અનુસાર;
એ અલબેલા ને અવલોકી, સફળ ગણું સંસાર. ૧૯
સ–જુઠું મુખથી જરી ન બોલે, પાળે હુકમ હમેશ;
સે'–એ રૂપાળો કદી રીસાઈ, કરે ન કિંચિત્ ક્લેશ. ૨૦
ભાગ્યશાળી એ ભોગવશે મમ, વૈભવ વિવિધ પ્રકાર;
સ–સ્નેહ ધરીને સદા પાળશે, શ્રાવકકુળ આચાર. ૨૧
સે'જલદે—(ગરબી. દીપચંદી અબોલાશાને લ્યો છો–**એ** રાહ)
શાસન દેવી કરશે સંરક્ષણ. (એ ટેક.)

સ—વ્હાલો લાગે વિનય વિચિક્ષણ. (એ ટેક)
દોસ્તિ નહિ દુરજન તણી દીશે, વ્યસન મળે નહીં વાલ; વ્હાલો.
પણ શોખીલો એ સુઘડ ઘણો છે, લાડકડો તુજ લાલ. વ્હાલો. ૨૨

સે'-વ્હાલા વાલમ મુજનેછે માલમ, વરણાગી કરતો વિશેષ. શાસન.
શોખીન દીસે છે પણ સુત સારો, નવ અપલક્ષણ લેશ, શાસન. ૨૩
બુદ્ધિશાળી પુન્યશાળી બાળુડો, જીવજો વર્ષ હજાર; શા—
આંખ્યોની કીકીથી અધીક છે વ્હાલો, જીવનો જીવનહાર. શા. ૨૪

સ-સુઆને ચંદન અતર અરગજા, અંગ વિલેપે આપ વ્હાલો.
ઘોડાની ગાડીઓ નિત્ય દોડાવે, પુરવ પુન્ય પ્રતાપ વ્હાલો. ૨૫

સે'-આ સરવે એનો પૈસો છે, ખુબ ખરચે ધરી ખાંત; શા૦
થાય ઉચાટ જતાં રજ આઘો, નિરખ્યાથી મુજને નિરાંત. શા૦

સ-શ્રી જીન શાસન શોભા વધારશે, થાશે વડો વિદ્વાન. વ્હા૦
સકળ કળામાં કુશળ દીસેછે, મહીપતિ દેશે માન. વ્હા૦ ૨૭

સે'-એ થકી સુખીયાં આપણ આહા!! દીકરો ડહાપણદાર વ્હા.

સ- વાત સુપુત્રની વરણવીએ શી, વાણી થકી વારંવાર. વ્હા૦ ૨૮

મો—(પ્રવેશ કરી) **ગીતિ-લાવણી.**

સાહેબ સમય થયો છે, પધારીએ ભોજન કરવા ભાવે

સ—બોલાવ્ય જા સુમતીને.............................

સે................અમને એ વીણ જમતાં નહી ફાવે, ૨૯

મો—ઉઠો એમણે ખાધું સ્વારથીઆ સાથે જાશે ફરવા;

સે—લે તારે આ ઉઠયા..................................

સ—.............................અમથા વાંટા કાઢે શું કરવા. ૩૦

પ્રવેશ ૨જો.

સુમતિવિલાસ—(ખુશ રહો સનમજા.–એ રાહ.)
સુણુ સજ્જન સંધ્યા સમયસે'લને સારૂ, ફરવા ચાલો ફાંકડા થયું મનમારૂં
ઘોડાગાડીમાં રોજમોજ માણુંછું, પણ જવું ચાલતા આજહાલધારૂંછું
સ્વા—સાહેબની મરજી એજ અમારી મરજી, આપો અંગરખુ તમે
સ્વીકારી અરજી
આવીશું પાછા સે'લ કરીને જ્યારે, જમવા જાવું છે પછી સેઠજી મારે
સુ—જાજે જમવાને કોણુ તને રોકે છે.......................
મા—................એટા બાપા આગળ એમાં શું કહે છે.
સ્વા—લે આ મુકી દે ફકડ પેલી પ્હેરૂં,.................
જો—................આ પ્હેરૂં ધોતીયું અરે શેઠજી કેરૂં. ૩૩
સુ-જાવું છે ફરવા બહાર અમારે એને.......................
મા—..............જોઇતા જોઇએ તો આપ્ય જુતીઓ એને.
જો - જઈ પેલા ઓરડે જુઓ જુતીઓ જડશે, અંગરખુ આનું
આજ પેરવું પડશે. ૩૪
સ્વા—જોડા એ નાના નહી પ્હેરતાં ફાવે................
મા—..................ક્યાંથી અક્કરમીના પગમાં એ આવે.
સ્વા—જોડા જોઇએ નહી પગે ઉઘાડે જઇશુ,
શું કરવું શેઠને કાજ એટલું સહીશું ૩૫
જો—લ્યો પાનબીડી પણ તમે સોપારી સાથે,
ભભકો મારીને જાઓ શેઠ સંગાથે.
સ—અત્તરનું પુંમડું આપ્ય કાનમાં ઘાલું,
શેઠજી બરાબર બની બજારે ચાલું. ૩૬
જો—કયમ શેઠ સ્વારથીઆનો વિશ્વાસ કરે છે,
એ પ્રપંચી પૈશા પટાવી પેટ ભરે છે.
મા—જોઈતા જોવાને આજે પાછળ જઇએ,
કરી ખરેખરી ખાતરી શેઠને કહીયે. ૩૭

પ્રવેશ ૩ જો.

કપટકળા— ગીતિ લાવણી.

આમ "**કામસેના**" તું, વિરહાનળથી વ્યાકુળ થઇ વારૂ;
યાર કીયો ઇચ્છે છે, અંતર રાખે મુજથી શા સારૂ. ૩૮

કા—જાણી તને અજાણી, શાણી "**કપટકળા**" શું પુછે છે?
નથી સુઝતું કાંઈ, રે મુજને સ્મરશત્રુ પજવે છે. ૩૯
જે મેં તને બતાવ્યો, કાલે ઝરૂખેથી સંધ્યાકાળે,
એ મનમંદિર આવી, પ્રેમઅગ્નિથી એન મને બાળે. ૪૦

ક—અરે ઓળખ્યો એને, વણિકજાતની સોબત શી કરવી.
આપણ સમ સ્વારથીઆ, યાર કરી ધનઆશ નહી ધરવી. ૪૧

કામસેના—કાલિંગડો દાદરો. બદલ ગએ નેનાંરે એરાહ.
મદન પડયો કેડેરે (૨) ઘણી ગભરાઇરે.—મદન. એ ટેક.
મનહસ્તી મસ્તીમાં આવ્યો, માવત અંકુશ ક્યાંઇરે; મદન.
કોકવિચિક્ષણ વિણ વિવ્હલ હું, તુજ મન ગાંડી ગણાઇરે. મદન—૪૨
જો સ્વપને સંજોગ બનેતો, પોઢું પલંગની માંહિરે મદન—
પણ પતિવિણ નિદ્રા નહી આવે, કાળજડામાં થાય કાંઇ કાંઇરે, મદન—

ક—બળાપો ન કર બાળારે (૨) વિચારી કાંઇરે, બળાપો. એટેક.
અઘટિત ગુણકાને કરવું આ, આપણી એમાં કમાઇરે. બળાપો

કા-જોબન પૂર વિષે જાવાની, સ્વારથ સમજ તણાઇરે. મદન. ૪૪

કપટ— ગીતિ લાવણી.

એથી અધિક રૂપાળા, રાજ કુવર તુજને રાખે રંગે;
સુખ સખી શું મળશે, શેઠસદાફળ તણા પુત્ર સંગે ૪૫

કા—(**પીલુ દીપચંદી** કહુંછુ નસીએ દુખિયો કીધો છે એ રાહ)
લાવ્યસખીએનેમનલલચાણું, એથી અધિક બીજો જગમાંનજાણુંએટેક
મન મોહન મદને અલી મુજને ઘાયલ કીધી છે મન ગભરાણું; લા.

ભ્રમરધનુષ થકી નયનકટાક્ષે, અરર કર્યું મારૂ કાળજુ કાણું. લા.
ચતુર મનોહર ચંદ્રવદનથી, પ્રેમની ભરતીએ હૃદય ભરાણું. લા.
સુંદર સાડી સિંદુરીના સરખી, ગમતું નથી હીરા મોતી ઘરાણુ લા.
શુંરે કરૂં સખી સંગીત સાજ આ, વ્હાલા વિના ગમે ગાવું ન ગાણું
રસવતી રસિયા વિના પીરસીપણ ઝેર જેવું લાગ્યું કંઈ ન જમાણું.
હેમપલંગ હુતાશન સરીખો, બાળે શરીર મખમલનું બીછાણું. લા.
તો સુખદાયક શયન સામગ્રી, મનગમતાથી મદનસુખ માણું. લા.

(ઝરૂખે જોઈ) **ગજલ.** નારીના કટાક્ષ પાસે. એ. રાહ.

જો સખી ઝરૂખે પેલા આવ્યા પ્રાણનાથ,
સમજાવીને લાવ્ય સ્નેહ બાંધુ તેહ સાથ,
ચિત્ત હરણ ચતુર વિના પડતું નથી ચેન,
આડી અવળી વાત બધી મુકય મારી બેન. ૫૦

કુ— લે બોલાવી લાવું બાઈ હું તારી હજુર,
એ પ્રપંચપાશ સર્વ જાણુંછું જરૂર.
ઘર વેચાવ્યાં કંઈક તણાં પાઈ વિષય વીખ,
ભલભલાને ભોળવી મગાવી મેં તો ભીખ. ૫૧

કા— હાથમાં ગુલાબ છડી ચાલ છટાદાર,
જલદી જા બોલાવ્ય મારો એ હૈયાનો હાર.

સુ—(સ્વગત)
કાંક વાત કહી સખીને મારી નયનબાણ.
આવશે બોલાવવા શું હરણ કર્યા પ્રાણ. ૫૨

કુ–**રાગ સોરઠ ત્રિતાલ** (પિયા પરદેશનમે રહીઆં એ રાહ.)
ઉપર અલબેલા આવો, સુંદર શા સારૂ તલસાવો ઉપર–એ ટેક),
બાઈ અમારી આપ વિયોગી, સુરત ક્રિડા કરીએ સંજોગી.
અધરામૃત આરોગી, ભામિની ભોગી લ્યો લ્હાવો. સું—ઉ ૫૩

સુ—જીલ્લો ત્રિતાળ. હાલ અપના કહુ મે કેસે (એરાહ)
પ્રેમવચન શરથી મન વિંધી, સ્નેહ સાંકળી સજડ જડીરે.
તિરછાં નયન કરે તન તાણે, પ્રિય ચિત્તવૃત્તિ કેદ પડીરે. પ્રે. ૫૪
આ ગણિકા મમ મનમૃગ ઘેરી, ખસવા દે નહી ગોખ ખડીરે.
સત્ય શિયળ નીતિ સંહારણુ, મદનફોજ ચોતરફ ચઢીરે. પ્રે. ૫૫
કાંઈ ન સુજે સજન શું કરવું. આપ્ય સલાહ કંઈ ઘાટ ઘડીરે,
સ્વા—સાહેબ શું કરવા શરમાઓ, જાઓ સુખે નહીં વાત વડીરે, ૫૬
(સુમતિવિલાસને શરમાતા જોઈને **ત્રિતાળી ચોપાઈ.**)
મારા સમજો તમે શરમાઓ ભલે વેસ્યા ભુવન મહીં જાઓ;
હુંતો ખાનગી મિત્ર તમારો, ક્યાંઇ વાત નથી કરનારો. ૫૭
દેશાટનને પંડિત જન પ્રેમ, અતિ શાસ્ત્રનું વાંચવુ એમ;
વેસ્યા ઘરને કચેરી પ્રવેશ, વધે ચતુર પણું ત્યાં વિશેષ. ૫૮
નીતિ શાસ્ત્રે કહ્યું નિરધાર, વેસ્યા સ્નેહમાં શેઠજી સાર.
જો—સાળે આશું ઉંધુ સમજાવ્યું, એના લમણામાં જુતું જડાવું, ૫૯
મો—વડા શેઠનું થાય વગોણું, નથી કરવું જગતમાં જોણું.
તાલમ બાજ વસે છે તમામ, છાંનો રે' કાઢી નાખશે કામ ૬૦
વેસ્યાવાડો વટાવીને જઈએ લબડધક્કે એને પછી લઈએ
સ્વા—તમે દોસ્ત મારા જીવ જાન, વિંટી આપો આતોમેહેરબાન ૬૧

સુ— **ગીતિ લાવણી.**
હીરાની વીંટી હું, લે આપું જા આંગળીએ ઘાલી;
બતાવજે બઈરાને, મલકાવી મુખ પંગતમાં મ્હાલી. ૬૨

સ્વાર્થદત્ત **ત્રિતાળી ચોપાઇ.**
શેઠ સાહેબ તમને શાબાસ, અમ જેવાની પુરતા આશ,
બળીરાયથી અધિક ઉદાર, ઝટ જાઓ એમાં શો વિચાર. ૬૩
લાલ આપ કને રજા લઉછું, થયો જમવાનો વખત હું જઉંછું

સમ—ઠીક જાઓ મને કાલે મળજો,
બોલ્યા બોલ પ્રમાણે પળજો. ૬૪

સુમતિ—(કપટકળાને) **કલ્યાણ દીપચંદી**

નાના મારે એની સાથમાં જાવું, એને મૂકી ઘર એકલો આવું;
ક—જાઓ કીહાં શેઠ સ્નેહ જણાવી, બાવરી બાઈ અમારી બનાવી.૬૫
હરણ કરયું મન મુખ મલકાવી, લોચનને લટકે લલચાવી. જા.
ભરજોબનમાં મમ સખી આવી, ભૂરકી નાંખી શુધ બુધ ભુલાવી.૬૬
ખાન પાન ગુણગાન તજાવી, સ્નેહની જાળે સખી સપડાવી. જા.
એને અનંગે અતિ અકળાવી, સુરતસમુદ્રમાં સજન ડુબાવી. ૬૭
સુ—સ્વારથિયો ગયો સારૂ લગાડી, ઈર્ષા થએ કરો વાત ઉઘાડી;
લાલ ચાલ્યું જવું પ્રેમ લગાવી, આવી કળા ખોટી કેણે શીખાવી.૬૮
મદનઅરિ થકી આપ મુકાવી, બીરૂદ સફળ કરો જીવ બચાવી;
રસીક કુંવર રંગ મ્હેલમાં આવી, શાંતિ આપો સુંદરી સમજાવી. ૬૯
કા—(**જંગલો જંજોટીત્રિતાળ** સજ્જન મુખડા બતાવોરે. એ રાહ)
પધારોને પ્રિતમજી પલંગેરે,રંગરસરમીએ રાજ આજ. પ્રિતમ (એટેક)
તુમ દરશન દીઠેથી દીલહર, ઉષ્ણ થયું છે આ તન સુંદર,
રોમરાઇ મમ થયાં વિકસ્વર, આવો મળીએ ઉમંગેરે. રં—પ્રિ૦ ૭૦
પૂરવપુન્ય પ્રતાપે પામી, તુજ પદ સેવા સુખકર સ્વમી,
વિરહાનળની વેદના વામી, પાતળીયા પ્રસંગેરે. રં—પ્રિ૦ ૭૧
પ્રાણજીવન મમ પ્રાણથી પ્યારા, નિમિષ ન મુકુ નાથજી ન્યારા;
કામ અનળ શિતળ કરનારા, આલિંગો અંગેરે. રં—પ્રિ૦ ૭૨

પ્રવેશ ૪ થો.

સ્વાર્થદત્ત—(સ્વગત) ઇંગ્રેજી લાવણી છે જનપાળક. એ રાહ.
ગણિકાના ઘરમાં શેઠ ગયા, લોપી નિજ કુળની લાજરે.

શિખામણુ દેતાં શ્રીકાર, લાભ મળે નહી મને લગાર;
ઉલટા કોપે અપરં પાર, કદી બગડે મમકાજરે. ગણિકા. ૭૩
શ્રીમંત તણા ઘરમાં ઘુશી, ખુશામતથી કરીએ ખુશી,
અવળા ચાલે તો તસ ભોગ, શાથી રાખુ એનો શોક;
અહી મીઠા ભાષણુનો મોખ, સૌમાં આપુ સાજરે. ગણિકા. ૭૪
હું ગણિકાને ગમતુ બોલ્યો, પણ ખરો વિચાર નહી ખોલ્યો,
એમાં આપણુને છે લ્હાણુ, વેશ્યા કરશે ઘણા વખાણુ,
વળી શેઠને વ્હાલી વાણુ,બંદા બોલ્યા આજરે. ૭૫

મો—પ્રવેશ (કરી)—**ઇંગ્રેજી દાદરો,** સુંદરી રીસાવુ આમ. એ રાહ
સ્વાર્થદત્ત સ્વાર્થ તું તો સાધવામાં ઠીક છે
જો—(પ્રવેશ કરીને)-ઊભો રે' હરામખોર, બોલ્ય શેઠ કયાં ગયા,
મો—(જરા ધીમે)-ફોસલાવી ગર્થ ગાંઠે ગાંડવામાં ઠીક છે? ૭૬
જોઇતો—(રીશથી) શેઠને બગાડનાર આ ગમાર માર માર.
મોદકા—(ચાળાકરી)—આમ છેક શું વિવેક મુકવામાં ઠીક છે?
સ્વાર્થ—પરની શી પડી તમારે, ન્હાવા ઉઠવું નથી,
મો—લ્યો હવે જવાદ્યો મારૂં માનવામાં ઠીક છે,
મોદકા—(રૂપૈયા લઇ) તમને અમને કાલ અંગ વસ્ત્ર એ અપાવશે
ડાટી વાત ભ્રાત આમ રાખવામાં ઠીક છે. ૭૭
જો—અડાવી એક બે જડાવી પેલી વીંટી લે પડાવી,
સ્વા—(સ્વગત) એકલો અહીંછું વિટી આપવામાં ઠીક છે. ૭૮

સ્વાર્થદત— **ગીતિ લાવણી.**

આ લ્યો બક બક મુકો, કાલે તમને કરાવશું રાજી,
જેમ થાય તેમ જોવું, ઘેર જશો જો કરશોં પતરાજી. ૭૯
ભોગ શેઠના ભાઈ, ઉજાગરો શો એમાં આપણુને;
સ્નાન સૂતક નહી આવે, દીલમાં વિચાર લાવી ડહાપણુને ૮૦

ખુબ ખુશામત કરીએ, આપ ઉદર ભરવાને ધન હરવા;
નિજ સ્વારથ મુકીને, શિક્ષા દેવા જઈએ શું કરવા. ૮૧
જો—આવાની સોબતમાં, બહુ છોકરા શ્રીમંતના બગડે;
સ્વા—મુકય જવું જમવાને, અરે નકામો કેમ મને રગડે. ૮૨
જો—ઠીક ઠીક આગળ થા, હુંસેથી નહી તો પૂજા થાશે.
મો—દુધપાકને પુરી, જરૂર જમાડું ચાલ્ય શેઠ પાસે. ૮૩

પ્રવેશ ૫ મો.

સેજલદે-(મારી બાઇરે દાડલા કેમ લીજે. એ રાહ);
સમીસાંજનો ગયો સુમતિ, સ્વારથીયાની સંગે;
સદાફળ-અરધી ગઈ પણ હજુ ન આવ્યો, આભૂષણ છે અંગે
આવો કયાંથી તનુજ તારો.............................
સેજલદે-....................મારો રોયો સ્વાર્થદત્ત નથી સારો.
સ્વાર્થદત્ત-(નેપથ્યમાં)........મને સાર્થા વગર વાંકે મારો ૮૪
સેજલદે-બ્હાર સાદ સ્વારથીઆ જેવો.......................
જોઇતો-(નેપથ્યમાં)...........................હેઠ હવેલીમાંએ,
સેજલદે-જોઇતો પણ સાથે છે સ્વામી.......................
સ્વાર્થદત્ત-(નેપથ્યમાં).......................મારે મોડું શાએ.
મુકો જવું છે જમવાને.............................
મોદકાનંદ..............હજુ માર્યા વિના તું અલ્યા નહી માને,
સ્વાર્થદત્ત-ચાલો આવુંછું ધક્કા મુક્કા મારોછો શાને. (પ્રવેશ કરતાં)
સદાફળ-અરે એકલો તું આવ્યો ને, કેને સુમતિ કયાં છે.
મોદકાનંદ-ભૂંકય ગધેડા તારા મુખથી, ગણિકાના ઘરમાં છે;
સેજલદે-જુઠું શું બોલે છે જાજા;.........................
મોદકાનંદ-.............હજુ રહ્યાં શેઠાણી તમે તો રાજા,

જોઇતો-મુકી મુકી ચુકીને કુળની માજા.................૮૬
મોદકાનંદ-નિજ સ્વારથ સાધન સ્વારથીએ નીતિશાસ્ત્ર બતાવી
કામસેનાની કને મોકલ્યા, ભોળા શેઠ ભમાવી.
સદાસેજ-અલ્યા એવું તે હોય જાજા...................૮૭
જોઇતો-મોદ-અરે તમારા પગના સોગન, વાત છુપાવા માટે;
આ વીંટી સ્વારથીએ લીધી, અમે પડાવી વાટે.
પુઠે ગયાતા નહી માનો ?.......................
સ્વાર્થદત્ત-............ વહી ગયો વખત મારો જમવાનો,
સેજલદે-કેને સાચુ મારા પીટયા તું રહી છાનો...... ....૮૮
સ્વારથ— **ગીતિ લાવણી.**
વાઘણુ મૃગને ઘેરે, એમ શેઠને ગુણકાએ ઘેર્યા,
શું મારૂ ત્યાં ચાલે, પ્રેમ પાશમાં પડયા કામ પ્રેર્યા. ૮૯
સદા—સોબત તું સુમતિની, કદી કરીશ નહિ સાફ તને કહુંછું.
સ્વા—વાંક નથી કાંઈ મારો..............................
મો—..............રોઝ તને હું રોજ ડામ દઉંછું. ૯૦
સે—અરે ઘણું મેં આલ્યુ ગરીબ ગોલા પણ તેં ઘર ઘાલ્યુ;
જા કર્યું તારૂ કાળુ..............................
મો—......................ડોળ બેસવાનું કાપ્યું ડાળુ ૯૧

પ્રવેશ ૬ ઠ્ઠો.

કામસેના—તાળ દીપચંદી મોહોલે પધારો (એ રાહ)
મારો પાવન કરીઓ પલંગ, પ્યારા પ્રાણનાથ પધારી,
રમ્યા રસિક રસિકાથી રંગ, પ્યારા પ્રાણનાથ પધારી,
આજ ઉપજી શીતળતા અંગ, પ્યારા પ્રાણનાથ પધારી, (એટેક)
પ્રેમહીંચોળે હિંચીઆ, સ્વામી દાશી સાથ,

મન માન્યું સુખ માણિયું, હેતે ધાલી ગળામાં હાથ. પ્યારા. ૯૨
ચંદનતરૂ ચિતહર તમે, હું વ્હાલા થઇ વેલ,
વૃદ્ધિ પામી વળગતાં, સ્નેહ સેલડી રસથી સિંચેલ. પ્યારા. ૯૩
શરદઋતુ સોહામણી, પૂરણ ચંદ્ર પ્રકાશ,
મંદ પવનની લ્હેરમાં, વ્હાલા વિલસો છો વિવિધ વિલાસ. પ્યા. ૯૪
અંતઃપુરમાં એકલા, છાના રાખુ છેલ,
કોકકળાને કેળવી, રમી રસિક કરો રંગરેલ. પ્યારા. ૯૫
તન મન ધન અરપણુ કરી, રંજન થઇ દીન રાત,
હાજર રહી હજુરમાં પ્રભુ અવર પુરૂષ ભ્રાત તાત. પ્યારા. ૯૬

સુમતિ વિલાસ—(કાલીંગડો—ઠુમરી એ ટેક)

પ્રિયા મારીરે પ્રાણુ થકી તું છે પ્યારીરે,
સુંદર વદન સરોવર અંદર, નયન કમળછબિ ન્યારી, પ્રિયા.
તું કોમળ કેમ કાળજુ કાપે મારી કટાક્ષ કટારી. પ્રિયા. ૯૭
ગાલ ગુલાબીએ બિંદુબિરાજે, મૃગમદનું મનોહારી, પ્રિયા.
મંદ હશી મમ મનતેં હરીયું, અમૃત વચન ઉચારી. પ્રિયા. ૯૮
કનક કળશ કુચ કંચુક કસીઆ, સ્પર્શ સદા સુખકારી, પ્રિયા.
નિરૂપમ નારી તને નિરમાવી, ઉર્વશી ગરવ ઉતારી. પ્રિયા. ૯૯
રોજરહિશ તુજ સમીપ રસિલી, સજ્જન સંબંધ વિસારી, પ્રિયા.
હાલ પિતાજીની પાસે જવાની વૃત્તિ કરી છે વિચારી. પ્રિયા. ૭૯

કામસેના—(દાદરો,કાન્તા કેમ થશે. એ રાહ.)

નાથ નવ કરો વાત ઘર જવાનીરે, વિરહલાહ્ય શું વેઠાય.
નહી જવાય, લાગુ પાય, દાસીછુ સદાનીરે. નાથ—૮૦
પ્રેમનો ઝરો,તક મળી પીવાનીરે, સ્વામી સંગ, રમવા રંગ,
આ પ્રસંગ, છે ઉમંગ, જાયછે જુવાનીરે. નાથ—૮૧

સુ—રીકર પર હરો, મારૂ વચન માનીરે, જાઉધામ, લેઇદામ,

કરીને કામ, આવું આમ, શું પછી કહેવાનીરે. ફીકર—૮૨
ધીરજ મન ધરો, તજી દેઇ દિવાનીરે, મોહબાણ પકડીપાણ,
વિનયવાણિ, લાવે તાણિ, વખત પહોડવાનીરે.

ગીતિ

કા—વિરહાનળથી બળતી, મુજને મુકીને નિજઘર જાવું;
ભોગી ભલે પધારો, ખચિત મારે આજ નથી ખાવું.
સુ—ચતુર વિલક્ષણ ચતુરા, ઘટે નહિ તારે ઘેલું થાવું;
તારા સમ હું ખાઊં, હરિણાક્ષી હમણાં જઇને આવું.

પ્રવેશ ૭ મો.

જો—(ભોપાળી કલ્યાણ દાદરો આઈ વેરીગુડ, એ રાગ)
ભાઈ પટારો કેમ ઉઘાડયો, જોઉ કુંચી બેસારી કેઇ;
સાહેબ બાપા બ્હાર ગયા છે, શું? ધુંજામાં ઘાલ્યું લેઈ. ૮૮
બધું ઘરેણું કયાં લેઇ ચાલ્યા આમ કરી તસ્કરનું કામ:
પડશે માથે અરે અમારે, પાછું મુકો તમે તમામ. ૮૯
સુ—ચબાવલા તું ચઢી ગયો છે, પરની તારે શી પંચાત;
બસબસ તારે નહી બોલવું, હમણા પાછળ પડશે લાત. ૯૦
નીચ જાત ચાકરની તારી આખર જોડા ઉચકનાર;
આવ્ય રાંડના હવે અડાવા, બંદાતો આ ચાલ્યા બ્હાર- ૯૧

ગીતિ

સદા-સુમતિ વિલાસ સાથે કરે ધમાધમ અરે આમ શાથી
જો—આ તાળુ ઉઘાડયું, હાર ઘરેણું ગયું મજુસમાંથી.
સ—બનઝારો—(પ્રોય મિત્ર વિના હો ભાઇ—એ રાહ.)
પ્રજળે મારૂં મન પ્યારી નિરખી સુત ચાલ નઠારી,
સે—મેં વાત પ્રથમ નહી માની, પણ છેલાઇ નવ રહી છાની;
થઈ ખરી ખાતરી મારી, નીરખી સુત ચાલ નઠારી. ૯૮

સમજી એને મેં સારો, કરીયો નહી કદી ટુંકારો.
એ ભુલ થઈ છે ભારી, નિરખી સુત ચાલ નઠારી. ૯૯
સ—વ્હાલી તેં અધિક વખાણ્યો, અંદેશો અલ્પ ન આણ્યો,
પણ સોબત મળી ન સારી, નિરખી સુત ચાલ નઠારી. ૧૦૦
ઉઘાડી પુત્ર પટારો, ટંકાવળી હાર તમારો.
કર્યો હરણ રહ્યો હું હારી, નિરખી સુત ચાલ નઠારી ૧૦૧
સે'-શી રીતે હું સમજાવું, રે ઘડપણમાં ગભરાવું;
જેમાંથી થશે જુગારી, નિરખી સુત ચાલ નઠારી. ૧૦૨
કિંચિત કહેતાં કોપે છે, લજ્જા કુળની લોપેછે;
સૌ વિનય વિવેક વિસારી, નિરખી સુત ચાલ નઠારી, ૧૦૩
સદા-પેઢીમાં કદી ન પેસે, બઘડી બઘડી મમ પાસ ન બેસે,
જાય નિત રમવાને જારી, નિરખી સુત ચાલ નઠારી. ૧૦૪
કંઇકે ધન મીલકત મેલી, હરરાજ કરાવી હવેલી.
નજરે જોયું મેં નારી, નિરખી સુત ચાલ નઠારી.

પ્રવેશ ૮ મો.

કામસેના-(ખમાચ જીલ્લો દાદરો, આવત મોરારી એ રાહ.)
વાલમ આવેરે (૨) આલીજોને આ આનંદ કંદ,
નંદનંદ મંદમંદ હસી હસાવેરે, વાલમ—
ચંદ્રવદન મદન મોહન નયન નિજ નચાવે,
ચતુર ચિત્ત ચળાવે, ઇશક ઔષધી લગાવે;
તાપ સૌ શમાવે, ભેટું ભાવેરે. વાલમ—
સૂમ—(ખમાચ જીલ્લો પંજાબી, સૈયાં છાંડદે મોરી બૈયાં એરાહ)
પ્યારી સુણ તુ જીવન મારી, પ્યારી— એ ટેક.
લે આ હાર અમુલખ આપું, કોકિલ કંઠે ધારી. પ્યારી—
તુજ તનવનમાં મમમન મૃગલુ, અથડાતું અવિચારી. પ્યારી—

ક–નહી ડર ઉરગિરિ ઉપર ફરેછે, સર્વ વિવેક વિસારી. પ્યારી—
સુ–નાજુક ઉપર નયન બાણશું, ફેંકે મદન શીકારી. પ્યારી—
વેણી નાગણનો ડર મુકી, ભટકે પણ ભય ભારી. પ્યારી—
ક–કદળીજંઘે કોમળ મૃગને, પા પ્રીતિ રસવારી. પ્યારી—
કા–પ્યારાછો મનમોહન મા'રા, પ્યારા— (એ ટેક)
પીશે પ્રીતમ વદન બાગમાં છે અધરામૃત ક્યારા. પ્યારા—
ક—જાય ચા'ય ત્યાં ચતુર નથી ડર, મારગ સકળ સુધાર્યા. પ્યારા—
આ તન વન સુંદર મનમોહન, નાવે ચોર નઠારા. પ્યારા—
કા–મમવૃત્તિ હરણીથી હરણે, સઘ મનોરથ સાર્યા. પ્યારા—
સુ—ખમાચીની ઠુમરી–પંજાબી (પીયા બીનાજીઆમોરા એ રાહ)
મારી પ્યારી આ તમે ઉઠીને મુકો ઠીક. (એ ટેક.)
લાવતાં ધરાણુંરે, જોઇતાએ તો જાણ્યું રે;
તાણ્યુ તેણે તોય આણ્યું અડાવી અધીક— મારી.
ખાધી હશે ચાડીરે, હેઠ હું પ્હોચાડી રે;
હમણાં આવું જાવું જોઇએ, બાપાજીની બીક—મારી.

કામ—જોગીઆ આશા. (જફાવો સીતમકુ. એ રાહ.)
ખરે પ્રાણ પ્યારા તજીને મને, હજી શું જવું છે પિતાજીકને;
સુ—સમજતી નથી તું જરાસુંદરી, અરે આંખ આંસુ થકી આ ભરી
કા—છબીલા પતિ છોડનારી નથી, જુદી નહી પડે માછલી નીરથી.
સુ—જરાવાર જઈ હાલ આવું અહીં, અધીરી ન થા સત્ય બોલું સહી
ઘડી એક ઘરમાં નથી ગોઠતું, નથી ચિત્ત વેપારમાં ચોંટતું.
કા—મને પ્રેમ ઓછો દિસે છે પતિ, બીજી કોઇએ શું ? બગાડી મતિ.
સુ—અરે વ્હાલી તુ આમ આ શું ? વદી,......................
કા—..........................પધારો પલંગે જવાશે કદી.
તમે આમ બાનાં બતાવો નહી, રસિલા વિના હું શકું શું રહી.

પ્રવેશ ૯ મો.

સેજલદે-(**રાગથી. દીપચંદી.** કુંવરી કુંવર મારા લાડકા એરાહ)

સ્વામી શરીર સોસાઈ ગયું, આમ કરતા ઉચાટ;
માધવથી મટતા નથી, લખ્યા લેખ લલાટ; સ્વા—
સદગુરૂથી સુધર્યો નહી, સુણી સદ્ઉપદેશ;
સ્વારથદત્તની સોબતે, વંઠયો પુત્ર વિશેષ. સ્વા—
હાજીયો હાજી હાજી કરે, હરવા માલ હરામ;
એણે ઉત્તેજન આપીયું, જવા ગણિકાને ધામ. સ્વા—
ભણવુંને ગણવું ભૂલી ગયો, અળગો મૂકયો આચાર;
જાતો નથી જીન મંદિરે, વળી તજીયો વે'વાર. સ્વા—
ઢાંકયું રહ્યું નહી ઢાંકતાં, કર્યો વેશ્યાએ કેર;
એક દીવસ અઠવાડીએ, આવે આપણે ઘેર. સ્વા—

સદાફળ-શાને રડેછે તું સુંદરી ! સમજી શાસ્ત્રનો સાર;
અમને શિખામણ આપતાં, આશી આંસુની ધાર. શા—
ધરમ નીતિ તજતાં થકાં, નહીં ધમકાવ્યો નામ;
સમજણ વગર સ્વતંત્રતા, આપતાં થયું આમ. શા—
સંસારમાં સુત સુંદરી, છુટાં મુકતાં છેક;
પસ્તાવું પડશે પાછળ થકી, વંઠી જાતાં વિશેક. શા—
ખાલી થએ ધન ખાનગી, માગ્યું મુનિમની પાસ;
વિલંબ થતાં વઢયો તે થકી, એથી મુનિમ ઉદાસ. શા—
નિંદાએ છે નાત જાતમાં, લુચ્ચો કહે એને લોક;
હલકો પડયો સગાંવ્હાલામાં, વિવાહ કરશે શું ફોક. શા—

હાડી વિના ગયો હાથથી, હવે કરવું શું હાલ;
તે તો નથી મને સુજતું, બધો બગડયો છે તાલ. શા—

સે,— **ત્રિતાળી ચોપાઈ.**

ભલે આવ્યો આ અવસર ભાઈ, સાંભળે તો તને કહીએ કાંઈ

સુ—મારૂ માથું માડી નિત ફોડો, એથી ઘરમાં આવુંછું હું થોડો
હમણા કરશે મારા બાપા બકવા, તેતો નહીદે મને અહીં ટકવા
બોલ બોલી કરોછો બેજાર, બાપા આ ચાલ્યો હું મારે બ્હાર.

સે—શું તું આમ કરેછે તે સારૂં, નથી આપણે તો નારૂ કારૂ;
ડાહ્યો થઇને શું થાય છે ગાંડો, છોકરવાદી મોટા થયા છાંડો.
જક કરવી શી હમણાં જવાશે, જરા બેસ તારા પિતા પાસે

સુ—મુકી દેને માડી છેડો મારો, નથી મુજ સમ બીજો નઠારો.
નથી રોકયો રેહેવાનો તમારો, હાહા જઊંછું ત્યાંતો હું જનારો.
બુદ્ધિ બગડી બુઢાં થઇ બાઝો, તમે મારો મુકાવ્યો મલાજો,

સ—પથ્થર જથરવથર કયમ બોલે,...........................

સુ—..................વારૂં છો રહ્યા પથરાની તોલે.
પણ તમને ઉઘાડું જણાવું, આવું દેખી હવે નહિ આવું.

ગીતિ લાવણી.

આમ મને અપમાની, ઉઠયો આપણા કુળમાં અંગારો;
હાય હવે શું કરવું, જશે ઝુરતાં જનમારો મારો.

સ—અરજ કરી રાજાને, તજાવશું વેશ્યાનું ઘર તેને;
ઉપાય છેલ્લો એ છે, મારા સમ છે તું રડતી રે'ને.

સે—નથી સુજતું સ્વામી, અરે લોથ વાળી તેં જગલાડી;

જો—વખાણ વેળા થઈ છે, ઘણી વારથી આવી છે ગાડી.

પ્રથમ અંક સમાપ્ત.

अंक २ जां.

પ્રવેશ ૧ લો.

સ—(સોરઠી ગજલ દુઃખ્યો આજ તાપ વિલાપમાં, એ રાહ.)

આજ આવી રાજ હજુરમાં, કર જોડીને કરૂં વિનતિ. એ ટેક.
એક કામસેના વેશ્યા અહીં, સાચી શત્રુ તે તો મારી સહી;
રાત દીન ઘેર તેને રહી, મમ પુત્રની બગડી મતિ. આજ.
કુળમાં કલંક કપુતથી, અમને જરા ગાંઠતો નથી;
એથી આપને કરૂં અર્જ આ, મુકી ભેટણું પદ ભૂપતિ. આજ.
હુકમે અમારી પીડા હરી, ગણિકા કનેથી કૃપા કરી;
અમ પુત્ર આપ અપાવિએ, થાઓ રાજની ચડતી રતી આજ.

કન— (ભરથરી ભ્રાતા વિચારીને તમે—એ રાહ.)

સુણો નગર શેઠ (૨) સૌ સાંભળી વાત તમારી,
રાજ નીતિની રીતથી, અંતરમાં અમે ઉતારી.
પરતું ખેતર (૨) જો ઢોર આપણાં ખાએ,
ક્ષેત્રધણીને શેઠજી શિક્ષા શી રીતે થાએ.
કોઈ ઘર વેચી, (૨) બાવો બની વટલી જાએ;
રાજ તરફથી તેહને કહો શારીતે રોકાએ.
વળી મૂર્ખ મનુષ્ય (૨) નીજ મનની મેળે મરશે;
અપરાધી એ વાંકનો બીજો શી રીતે ઠરશે.
તમ પુત્ર એમ (૨) વેશ્યા મંદિર જઈ વુસિયો;

કેમ કરીએ એને અમે જે હાડ શ્વાન સમ રસિઓ.
વળી ગુન્હા વગર (૨) ગણિકાને નવ દંડાએ;
કરીએ શું તેને કહો જે ચાલે નિજકુળ રાહે.
તમ શરમ થકી (૨) ચાલો ગણિકા ઘર આવું;
મારૂં જોર નથી જરા જો સમજે તો સમજાવું.
સચી—વેશ્યા મંદીર (૨) સ્વામી શા માટે જાવું;
હુકમ હજુરનો હોય તો એને અહીંઆં બોલાવું;
કન—ના ત્યાં જઇશું (૨) અડચણ એને નહી કરવી;
જાતે તસ્દી લેઇને હરકત શ્રેષ્ટીની હરવી.
સદા—માહારાજ કૃપા (૨) નિજ પ્રજા ઉપર રાખો છો;
ગરીબ તવંગરને સદા, ઇનસાફ અદલ આપો છો.
વિદૂ—એક છે અરજી (૨) માહારાજ તણી શી મરજી;
સચી—ભલે વિદૂષક છે હુકમ ખુશ સરવ કચેરી કરજી.

વિદૂષક— **ચાબખા.**

અરજી સાંભળોને સરકાર મુજને ગાંઠતી નથી ઘરનાર. (એ ટેક)
અગીયાર વાગે ઉંઘમાંથી ઉઠી, તરત તડકે જાય;
દાતણ કર્યા વિના મોગરીને મુળા, ખોળામાં લેઇને ખાય. અ.
વાંકુ ચુકું બોલી વઢવું ને રડવું, ફુઅડરાંડને રોજ;
ઘરમાંથી ગોળ ઘી ચોરી ખાવાની, ખોટી પડી છે ખોજ. અ.
પાડા પાડોસીને ડોસી ડોસાથી લઢી ચુકી લાખ વાર;
પોતાનાં બાળકને નિત્ય બઝુડે, મારે મને પણ માર. અ.
રાખના ઢગલામાં ફોરાં પડયા જેવું, રાંડના મ્હોઢાનું રૂપ,

ભૂત ભડકામણી મારે કુભારજા, ભટકી મરૂંછુંરે ભૂપ. અ.
સુગરીના માળા સરખું છે માથું, વેંત વેંત લાંબા વાળ,
ખણતા જુઓના ટોકળા ખેરવે, પરસેવાની પડનાળ. અ.
હોળી દીવાળીએ ન્હાવાનો નેમ છે, વડી ચતુર છે વહુ;
અંગે ઓઘરાળાને લુગડામાં લીખો, મારવાડ કેરી મઉ. . અ.

સદા—(સ્વગત) **ગીતિ-લાવણી.**

કૃપા કરી માહારાજા અપાવશો સુત વેશ્યા પાસેથી;
આજ સાસરે એને ખરે પત્ર હું લખું ખુલાસેથી.

પ્રવેશ ૨ જો.

સુભગા— **(ત્રિતાળી ચોપાઇ.)**

સ્વામીનાથ મારા શિરતાજ, એક વિનતિ સાંભળો આજ,
બુદ્ધિશાળી લીલાવતી એની, વરવા યોગ્ય ઉમ્મર થઇ એની;
લખ્યા પત્ર વેવાઇને વ્હાલા, એઉએ વાંચી ગાદી તળે ઘાલ્યા,
ચડયો ગરવ હાહા કરી જેમ, નથી ઉત્તર આપતા કેમ. ૧

સો—આજ પત્ર વેવાઇનો આવ્યો, જુઓ કેવો વિચાર જણાવ્યો;
લખે છે કે લગન તમો લેજો, પછી પત્ર લખીને પાઠવજો.
વાંચીને અમો વિ'વા આદરશું, પછી કામ બીજુ બધુ કરશું.
હવે કાલ જોશીને બોલાવું, રૂડો લગન દીવસ લેવરાવું.
પછી પત્ર વે'વાઇને લખાવું, જશ લેવાને જાન તેડાવું.
મોટી મંડપ રચના રચાવું, મુકી ઝાલર છાટ જડાવું;
હાંડી ઝુમરૂખ તખતા બંધાવું, ઘણા મૂલા ગલેચા બીછાવું.
જાનની સાથે નાત જમાડું, પ્યારી હુંશ તારી પુરી પાડું.

પ્રવેશ ૩ જો.

કામસેના—ગજલ (હમતો આશક હે એ રાહ.)

કર્યું મમ ઘર પવિત્ર આજ પધારી પ્રભુ,
નમુ નરવર હુંડીની લાજ વધારી પ્રભુ: કર્યું—
સચિવજી સાથ કૃપાનાથ મોટી કૃપા કરી,
હાજર હજુર છું ગુલામ થનારી. પ્રભુ કર્યું—

સચિવ-(રાજાની સૂચનાથી.) દાદરો. સમાલતેગ અદાંકો-એ રાહ.

આપો શેઠ પુત્ર આ વખત વિચાર કરી, રે જરા વિચાર કરી
વારાંગના વિચાર કરી, આપો શેઠ પુત્ર આ વખત વિચાર કરી
પ્રાયે કપટી હોય વણિક તણી જાત ખરી;
સોબત સ્વાર્થિઆની કરવી તો વિચાર કરી. રે જરા-
પીકદાની સમ પવિત્ર વણિક મિત્ર વરી.
અડયું એ વિના રહ્યું શું કો' વિચાર કરી. રે જરા-
પાછી લ્યોને તમે આ સોનૈયા ભેટ ધરી,
માંનો મહીપતિનું વચન સુવિચાર કરી. રે જરા-

કામસેના—(ક્રોધમાં) સુણો દીલ્લીતખ્ત એ રાહ.)

સુણો સચિવજી ચતુર સુજાણ, છબીલો છોડનારી નથીરે. ટેક.
પૃથ્વિનાથ માગે તો આપું હું પ્રાણ. ... છબીલો.
પ્રેમ ગાંઠ બાંધીછે કરીપ્રયાસ, છ. તમે તોડાવોછો શું બતાવી ત્રાસ. છ.
મનગમતાથી મોજ ન મુકાય, છ. જીવ જતાં સુધી જુદુ ન પડાય. છ.
આવું અઘટિત ઉચરી વચન, છ. મોટી હોળી સળગાવી મારે મન. છ.

મહારાજ મે'રકરી કરો માફ, છ. આવો અવળો થશે શું ઇનસાફ. છ.
તમે શિફારશ કરી હશે શેઠ, છ. વેશ્યા પાસે લેવા આવ્યા હશો વેઠ. છ.
રાજા કોપેતો કાપીલે ભલે શિર, છ. ચાહ્યતો શુળીએ ચડાવે શરીર. છ.
નહીનહી આવે આપને આવાસ, છ. મુકીદ્યોને મૃગતૃષ્ણા જેવી આશ. છ.

સદાફળ—(ગરીબાઇથી) **ગીતિ લાવણી.**

અરે હવે શું કરવું, પુત્ર વિજોગે ઉપજે પરીતાપ;
પાંચ દિવસ પરણાવા, કૃપા કરીને અપાવીએ આપ.

સચિવ—(રાજાએ દ્રષ્ટિ દ્વારાએ હુકમ કર્યો તેથી)

પુત્ર સેઠને સોંપો, રાજ હુકમને તમે માન આપી;
મન પસ્તાવું પડશે, આ જો છેલ્લી આજ્ઞા ઉત્થાપી.

કા—હજુર હુકમ ઉઠાવું, પણ જો અવધિ ઉપર દિન જાશે,
તો મમ મૃત્યુ થાશે, પ્રાણજીવન ટકશે પરણી પાસે.

સ—જાઓ સેઠજી શાણા, પુત્ર આવશે પ્રેમે પરણાવો;
ઘર મંગળ ગવરાવો, લક્ષ્મી વાવરીને લેજો લ્હાવો. **(જાયછે.)**

પ્રવેશ ચોથો.

સ— (નારીના કટાક્ષ પાસે. એ રાહ.)

પ્રાણ પ્યારી લગ્ન આજે તેં વધાવી લીધ;
પુન્યના પ્રતાપે થયું સકળ કામ સિદ્ધ,
જાન માંહી મંત્રી પ્રમુખ આવશે જરૂર,
પરણાવાને પુત્ર જઇશું શેહેર સારંગપુર.

સે'—પ્રાણનાથ પુત્ર લગ્ન કરી હર્ષ ભેર,
જાન જોડી લીલાવતી લાવું આપણ ઘેર;
"બાઇ" કહી પુત્ર વધુ પડશે મારા પાય,
પૂજ્ય ગણી આજ્ઞા મારી પાળશે સદાય.

સ—"લીલાવતી" વિનયવતી સાંભળી વિશેષ,
હર્ષ સહિત નીતિશાસ્ત્ર વાંચતી હમેશ;
ચાલે સદાચરણે શ્રદ્ધા ધર્મની અપાર,
અવળી થઈ આચરે ન કદી અનાચાર.

સે'—આહાહા! એવી કુળમાં વધુ પરણી લાવે પુત્ર,
શોભાવશે આવીને એ આપણું ઘર સૂત્ર.
માંડવામાં બૈરાં ઘણી વાર થકી ગાય,
લા'ણી આપી સર્વને હવે કરૂં વિદાય.

પ્રવેશ પમો.

ગાનારીઓ—(સુંદરવરની ચુંદડી—એ રાહ.)

લીલાવતીએ લખી મોકલ્યોરે, કાગળ પ્રિતમ પાસ;
ચાતુર આતુર ચિત્ત થયુંરે, વરવા સદ્ગુણી સુમતિવિલાસ.
વ્હાલા વ્હેલા આવજો. એ ટેક.

જો—નથી થયું રે પોગળ શું પ્રકાશ, લાલા ચાલો લગનમાં એ ટેક.
મો—ભોજન પટ્ટીની આપણે આશ, લા–ટંકે સાત લાડુનો સમાસ. લા.
ગા—શરદપુનમની પદ્મિનીરે, ઝાંખી જોબનવતી જેમ;
દિનકર કરપીડન ચહેરે, ઇચ્છું અંતર આપથી એમ. વ્હાલા.

જો—નથી જાણતી ગુણકાથી પ્રેમ, લાલા.
મો—ક્ષુધા અગ્નિ થશે ટાઢો હેમ. લાલા.
ગા—પરણીને સર્વ પ્રકારનારે, પૂરણ કરશું કોડ;
રામ સીતા સરખી થશેરે, જાણે "રતિ" "રતિપતિ" સમજોડ;
જો—પણ મોટી ખોટી એક ખોડ. લાલા.
મો—મુકી દેને ફોગટ માથાફોડ. લાલા.

જોઇતા જમજે જલેબી સજોડ, જઇએ ઝટ જાનમાં.
(સે'જલદે ખારેકો વે'ચતાં ગાનારીઓ ગીંદગજરો ગાયછે.)

પ્રવેશ ૬ ઠો.

મો—અમે તો જાનમાં આવ્યા, રે અમે–આ સારંગપુર શેહેરમાં ફરીએ;
લાલ સાહેબની જાનમાં આવ્યા રે અમે—એ ટેક.
પેઠની પાઘડી રેશમી ધોતીયું, સેઠની ઓઢીએ શાલ;
ભભકો લાડુ ભટનો ભાળો, વાંકડા મુછના વાળ. અમે.
વાર લાગી ગઇ આટલી બધી, પેટની કરતાં વેઠ;
દખણા લેવા દોડીએ અમે, પરણી ઉઠયા શેઠ. અમે.

પ્રવેશ ૭ મો.

સુભ—(પ્રથમ ગણપતિને લાગુ પાય રે. એ રાહ)

આજ આનંદ આપણે ઘેરરે, ઉજળો અવસર આવ્યો લીલાલ્હેરરે.
વાજાં વિવિધ પ્રકારનાં વાજેરે, જેના નાદથી અંબર ગાજેરે.
લીલાવતીને લાયક વર મળિયોરે, આજ આંગણે સુરતરૂ ફળીયોરે;

માથે મોતીનો મોડીયો ઘાલીરે, જમણે હાથે રામણદીવો ઝાલીરે;
ગાતી વાતી સૈયર સાથે ચાલીરે, મોટી હુશે હું તો વિવાહ મ્હાલીરે.
નાણું વાવરવાનું આવ્યું ટાણુંરે, જુગતે નાક જમાઈ તણું તાણ્યુંરે;

ત્રિતાળી ચોપાઇ.

મો—ચાલો ગોત્રજને પગે લાગો,.........................
સુ—.......................વરના વાંસામાં પાપડ ભાગો.
મો—હવે દક્ષણા અમને અપાવો,............................
જો—.......................... પોચા પારેખ આને પતાવો.
સખી જોયું જમાઈ મુખ ચંદ, આજ પુંખતા પરમ આનંદ;
કન્યાદાન ઉમંગથી કરીયું, આપી વાહન ધન દીલ હરીયું;
કોડે ચોરીમાં પીરસ્યો કંસાર, ઘણા હેતે કરી ધૃતધાર;
મો-જોડુ અવિચળ રેહેજો સદાય. જુગતે જાનને કરજો વિદાય.

પ્રવેશ ૮ મો.

ગીતિ.

સુગુ—લીલાવતી સાહેલી, કાલ જવાની શું તું સાસરીએ;
લી—સુગુણમંજરી સારૂં, બોલ્ય ગીત ગાઈ ગમત કરીએ,
સુગુ—(હિંચોળે બેસી) સારૂ સારૂરે સુરત સેહેર એ રાહ.)
સૈયર સુખકર સંસાર, શિયળ ભૂષણ સજીએ;
એ વિણ નિગુણાં નરનાર, તન મનથી તજીએ; એ ટેક.
પર નર નારી દેહ દીપક પર, પડી પતંગ સમાનરે;
સુજશ શરીર સળગાવી મુકે, કંઈક નફ્ટ નાદાન. શિયળ.

અવર અખંડિત અંગ અનુપમ, નહી મળે એક નાકરે.
શિયળ વિના એવા સદગુણ સૌ, જીભ સોમલ સંપાક. શિયળ.
વ્યભિચારીને સૌ સંસારી, કરે અધિક ધિક્કારરે;
પરપોળે પકડાતાં પડીયા, મોટા જનને માર. શિયળ.
જાર કરમથી જેહ જગતમાં, કરે કલંકિત કુળરે,
અક્કલમાં અંગારા ઉઠયા, ધરમ કરમમાં ધુળ, શિયળ.
વેર વિરોધ વધે વ્યભિચારે, નિશ્ચે ધનનો નાશરે;
શિવસુત કેશવ શિયળવંતના, દેવ સરીખા દાસ, શિયળ.

ત્રિતાળી ચોપાઈ.

સુ—બેન બેસજે પાણી પીઆવું;........................
લાલબા—.....................ભાભુ હમણાં જરા જઈ આવું.
સુમ—(લીલાવતીના ચીરનો પાલવ પકડી હિંચોળે બેસારતાં)
બેશ બેશને કેમ બિહે છે, કોઈ બીજું નથી તું શું કહે છે.
લી—હમણાં આવશે મારી સાહેલી, લાલબા મુજને ગયાં મેલી.
સુ—અહીં કોઈ નથી આવનારૂં, આમ શરમાવું એ નહી સારૂ,

સેજલદે— **ગીતિ.**

સુભગા વેવાણ આવ્યાં, લાલ બોલ્ય કયાં ગઈ ભાભુ તારી,
લી—મુકો પાલવ મારો, મને જવાદ્યો મા આવ્યાં મારી.
સુ—(સ્વગત) આ મુગ્ધાની દુગ્ધા, માતપિતાએ મુજને વળગાડી,
માન્યું કહ્યું ન મારૂં, અરે રાંડ આ વખત થઈ આડી.
એને બોલાવાના, વ્હાલી વેશ્યાના સોગન ખાધા,
મોટી ભૂલ કરી મેં, હવે ફરી બોલાવાની બાધા.

જો—અલ્યા આથડે છે કયાં, કરી તયારી કોસંબી જાવા;
મો—તું જા હું આવું છું, ભરી ડાભડામાં ભાતુ ખાવા,

પ્રવેશ ૯ મો.

સ્રીઓ–(માતા લીંપ્યાને ગુંપ્યા મારા ઓરડા—એ રાહ.)
પરણી નવસા કોસંબીએ પધારીઆ, વાજાં વાગે જોવાને રઢલાગે.
સાહેલડી, લાડી લાખેણી લાવ્યો લાડણો. (એ ટેક.)
ધન્ય ધન્ય સદાફળ શેઠને, જાન જોડી નાંખ્યાં છે નાણાં તોડી. સા.
રથમાં વર વહુને ચમર વિંઝાયછે, દીસે ડાહ્યા, સેજલદેના જાયા. સા.
જગલાડી વરવહુની જોડી જોઇને, બેઠી ગોખ ઉડાનિસાસા નાંખે સા.
મો-લાલસાબને સમજાવે સાનમાં, લલચાવે ને મોતીએ વધાવે.
સાહેલડા !! શેઠની ફજેતીના ફાળકા.
સ્રી-મોટું માહાજન સાજનમાં મળ્યું, આવી રાજકચેરીનૃપપ્રેરી, સ.

અંક દ્વિતીય સમાપ્ત.

अंक ३ जो.

પ્રવેશ ૧ લો.

સુમતિ— ગજલ. (હમતો આશક હે—એ રાહ.)
મારા બાપે વેંગ આ વળગાડયું શો વિચાર કરી,
ઊંઘી ગઈ રાંડ હવે કરવું શું અહીં વાર કરી;
મારી જીવજાનનો મુજ વગર જરૂર જાન જશે,
હુંતો મારે આ ચાલ્યો આ રડતી છો પોકાર કરી,

લીલા— સ્વામીનાથ સ્વામીનાથ એ-રાહ.

પ્રાણપતિ પ્રાણપતિ પ્રાણપતિ રે, અહીં નથી અહીં નથી અહીં નથીરે.

(અચાનક આવો કોપ કર્યો કીરતાર —એ રાહ.)

અરે અહીં એકલી મુકીને મને આમ, અચાનક ઉઠી કંથ ક્યાં ગયા તમે.
પે'લા સમાગમે સ્વામી આતે શું કર્યું, સાંભળેલું મેં જે હતું તે સાચું ઠર્યું
ખચિત પીયુજી ઉંઘતી જાણીખસ્યા. આશરેજાણું છું વેસ્યાઆંવાસેવસ્યા.
આમ્રની ઇચ્છાએ આવી ત્યાંતો આકડા,પણ્યાંગના કેરા પાશમાં પતિ પડયા.
વ્યભિચારી વર તણા પાલવે પડી, જશે જનમારો મારોરે રડી રડી.
આ હીરા મોતીના હાર હવે નગમે, ઉમદા દુકૂલ મારી દેહને દમે.

ગજલ.

મારા પતિ પરવશ હવે શું કરૂં, જીવ તજું તો તો આત્મઘાતક ઠરૂં.
કંથનો વિયોગ થયો કરમે કરી, ફુલની ચાદર નથી ફાવતી જરી.
આવીતી અમૃત પીવા પતિની કને, ખારૂં નીર મળ્યું નહી અંજળી મને.
કરમની કથા બીજે શું કરૂં કથી, આ પીડા મટાડવાનો ઉપાય નથી.
સંકટ સહન કરે સુકુળ વહુ, જ્ઞાનીએ દીઠેલું હશે એ બન્યું બધું•
પિઆણુ તેડાવી ઝટ પિયરજવું, સુઇ રહુ હવે જરા શાસારૂ લવું

રાગ કલ્યાણ. (શ્રી જગત્ પતિ એ રાહ,)

પ્રિય પતિ તમે, ઝટ આવો આ સમે,
આપ વિના વિરહવન્હિ શી રીતે શમે. એ ટેક.
વેશ્યા વ્હાલી હતી પતિ તો, ન'તી પરણુવી નાર;
નિદ્રા મુજને નામ ન આવે, આપ વગર આ ઠાર. પ્રિય.

આભૂષણ અંબર ભિંજાયાં, કરતાં અશ્રુપાત;
રોતાં રોતાં નથી ખુટતી, અરે રાક્ષસી રાત, પ્રિય.
મને ભાસકી સરખું ભાસે, શયન ભુવન ભરતાર;
ઝાંઝર જાણે જડી બેડીઓ, અકળાવે આવાર. પ્રિય.
કનકવલય કરકડી બરોબર, વર વિણ કેદી વેશ;
આંખે લાગે આંજેલી આ, મરચાં સરખી મેશ. પ્રિય.
નંગ જડેલી નવિન કંચુકી, બંધન સરખી બાંય;
બહુ દુઃખ દેછે કામ દરોગો, હવે કરૂં શું હાય. પ્રિય.
અલંકાર ધખતા અંગારા, મણિહાર ફુલની માળ;
મંદ પવનની લ્હેરો લાગે, જાણે અગ્નિઝાળ. પ્રિય.
કસ્તુરી કંકુને કેસર, રસિયા તુજ વિણ રાખ;
પતિ વિણ કોણ કરે પરિપૂરણ, અંતરના અભિલાખ. પ્રિય.

લલિત છંદ.

કપટ હે પતિ કેમ આ કર્યું, ધિરજ હું હવે શી રીતે ધરૂં;
નવ ધરી દયા લેશ નાથજી, તરત આવતાં શું તમે તજી.
હરખ મુજને રે ઘણો હતો, જરૂર આજથી તે રહ્યો જતો;
જરિક વાંકમાં હું નથી હજી, તરત આવતાં શું તમે તજી.

પ્રવેશ ૨ જો.

કામસેના—કાફી જીલ્લો ઠુમરી (પિયા કારનસેં—એ રાહ.)
સખી કેમન આવ્યા નાથ હજી, હુંતો જોગણ થઊં શણુગાર તજીસખી—
દુશ્મન મદન સતાવે નિશદિન, વાર કરે નહિ વાલમજી. સખી—
ઝંપાપાત કરૂં ઝરૂખેથી, વધુ વશ થઈ મુજને વરજી. સખી—

કપટકળા— (આલિંઘન તોયદ્રગ—એ રાહ.)
આમ શું કરે છે આલી રજતો ધીરજ ધર, આમશું-(એ ટેક)
ધરધર વર ચીવર, કર નજર નિરખ વર હરખભર;
મિલાવ્ય કર કર, આમશું કરેછે આલી રજતો ધીરજધર.
સ્મર જ્વર હર સુખકર ધનવંતર, ભરજોબન ભેડો સુંદર વર,
અધર સુધારસ પાઈ પરસ્પર. કામ ક્રિડા સખી કર કર, આ.

કામસેના—(**હોરી.** સામરો હજુએ ન આયો. એ રાહ.)
ભલે આવ્યા હર્ષે ભરાણી. (એ ટેક.)
અવધિ ઉપર ગઈ એક ઘડી પણ, મેં જુગ માફક જાણી,
સત્યવાદી તમે શેઠજી સાહેબ, હું ગણિકા ગભરાણી,
ધીરજ નહી અલ્પ ધરાણી, ભલે આવ્યા હર્ષે ભરાણી.
માલતી ફુલની માળ પ્હેરાવું, જે મમ હાથ ગુંથાણી;
ગજરા ગુલાબ તણા કર ઘાલું, લ્યોને સુગંધી સે'લાણી,
અત્તર ઊંચું આપું છું આણી, ભલે આવ્યા હર્ષે ભરાણી.
સુંદર શયન ભુવન શણગાર્યું, લાલ હું તો લલચાણી.
પ્યારા પ્રેમરસ પાઓને પીઓ, મન ગમતું સુખ માણી,
યૌવન મદ અશ્વ પલાણી, ભલે આવ્યા હર્ષે ભરાણી.

સુમતીવિલાસ—(પ્રેમની પીડાતે કોને કહીએરે-એ રાહ.)
મોહી રહ્યો છું મંદ હાસ્યમાં, રસિલી તારા મોહી રહ્યોછું-(એટેક.)
પિતાજીના આગ્રહથી પરણવા ગયો પણ અલ્પ નહિ એ સમે ઉલ્લાસમાં;
શત્રુના સમાન લાગ્યાં સર્વ સગાંવ્હાલાં, અહરનિશતુજ વિના ઉદાસમાં.
એકરાત્રિ રહયો નહિ પરણીધરૂણીપાસે,એકલી મુકી આવ્યો આવાસમાં;
આપણે બે ભોગ ભોગવીએ ભોગ એના, મૈયર જવાની એક માસમાં;
તુંજ થકી અધિક કોઈ વિશ્વ નથી વ્હાલુ, પ્રતિજ્ઞા કરૂંછું પ્રકાશમાં.
કામિની તમે કર્યું કાંક મને કામણ, પકડી જકડી પાડયો પ્રેમ પાશમાં
વણુજને વેપારવ્હાલી ધર્મ કર્મશર્મતજી, ગાળવીછે વય બધી વિલાસમાં.
રસિલી તારા મોહી રહ્યો છું મંદહાસ્યમાં.

પ્રવેશ ૩ જો.

સુગુણમંજરી-કાફી જીલ્લા પંજાબી (વિધાતા ધન્યછે) (એરાહ)

લીલાવતી કેમ તું, આવી સાસરિએથી ઉદાસ. (એ ટેક.)
શાંત સ્વભાવના સસરાને સાસુ, વળી વર સુંદર સુમતિવિલાસ લી૦
મુજઆગળ અંતરમૂકીને, મારી પ્યારી તારી પીડા તું પ્રકાશ. લી૦

લીલાવતી— **(બનઝારાની દેશી)**

તું સાંભળ સૈયર મારી, મુજ વર વેશ્યાનો યારી,
સાસરિએ ગઈ સૌ સાથે, મને નથી બોલાવી નાથે;
છે સત્ય શિયલ સંહારી, મુજ વર વેશ્યાનો યારી.

સુ—આ શું! બોલી તું બાળા, અમથા કરીઆ અહીં ચાળા;
હેં!!! તુજવર શું? વ્યભિચારી, તને ખમા ખમા સખી મારી.

લી—સંસારીક સુખની આશે, ગઈ શયન સમય પતિ પાસે;
હું નિરાશ ત્યાં થઈ નારી, મુજ વર વેશ્યાનો યારી.
જાણી મન મોહન મારા, મેં કહ્યું કેમ છે પ્યારા;
ગર્વિષ્ટે નહિ ગણુગારી, મુજ વર વેશ્યાનો યારી.
બીજું બોલી નહી કાંઈ, સુઈ રહી પછી શરમાઈ;
વળી મળી આંખ ત્યાં મારી, મુજ વર વેશ્યાનો યારી.
લંપટ ગણિકાના લાલા, અરધીએ ઉઠી ચાલ્યા;
કે'તી નથી વાત વધારી મુજ વર વેશ્યાનો યારી.
શું શું દુઃખ ભાખું સજની, રોતાં રોતાં ગઈ રજની;
ભયભીત અવસ્થા ભારી, મુજ વર વેશ્યાનો યારી,

સુ—રે' છેલ્લ છબીલી છાની, દુરગુણી મળ્યા દીલજાની;
રે! આશી અવસ્થા તારી, તને ખમા ખમા સખી મારી.

લી—દશ દિવસ રહી સાસરીએ, મોહન નાવ્યા મંદીરીએ;
પિયુ દરશન વિણુ દુઃખકારી, મુજ વર વેશ્યાનો યારી.

યૌવન વન ખીલ્યું મારૂં, વિરહાનળથી બળનારૂં;
વિણ મળે પ્રેમ રસવારી, મુજ વર વેશ્યાનો યારી.
આ વાત પિતાજી જાણે, તો અંતરમાં દુઃખ આણે;
મમ માતા રડે બિચારી, મુજ વર વેશ્યાનો યારી.

સુ—માઢ-(અમલામાં રેન ગુજારી રાજા-એ રાહ)
અરે આવડી શું અકળાયરે, એની સૌ સારૂં થશે.
મા'રા સમજો મન મુંઝાયરે, એની સૌ સારૂં થશે. (એ ટેક)
વળશે શું વલોપાત કરેથી, જપને શ્રી જીનરાજ;
વિપત્તિ વખત ધરીએ ધીરજ, કરીએ ધરમ કાજરે. એની.
રડી રડી થઈ આંખડી રાતી, કાયા ગઈ કરમાઈ;
મ્લાન દેખીને મુખડું તારૂં, મને થાયે કાંઈ કાંઈ રે. એની.
પળમાં દુઃખી પળમાં સુખી, પળમાં રાંકનો રાવ;
રંગ એવા જોઈ રાખીએ સખી, સુખે દુઃખે સમ ભાવરે. એની.
શ્રી જીનધરમ સેવતાં શાણી, સુખ મળે સંસાર;
શાસન દેવતા કરશે તારા, સંકટનો સંહારરે. એની.

લીલાવતી— (સિતાજીના મહીનાની રાહ.)
સખી પરભવ પાપ અમાપ, કરી હું તો અવતરી;
મને વિશ્વ વધુના પ્રતાપ, પતિએ પરહરી (એ ટેક.)
હશે ભરડ્યાં સજીવન ધાન, અણગળ પાણી વાવર્યાં;
કર્યું મુનિવરનું અપમાન, ધરમાદાનાં ધન હર્યાં. સખી.
દીધી વિદ્યા ગુરૂજીને ગાળ, લેઈ વ્રત ભાગીયાં;
તોડી નાંખી તળાવની પાળ, જેનાં પાપ જાગીયાં. સખી.
કાંતો પુન્યની ફોડેલ પર્વકે, જાન લુંટી હશે;
નિજ ધર્મ તજ્યો ધરી ગર્વ, સખી મારૂં શું થશે. સખી.
થઈ પાપી તણી પક્ષકાર ઉત્તમ અપમાનીઆ;

મુકી અળગો શ્રાવકનો આચાર, મિથ્યાતિને માનિઆ, સખી.
કુડી સાખ ભરી સરકાર, ખોટાં ખત મેં લખી;
દોરી દીન જનને દરબાર, દ્વેષે કરીઆ દુ:ખી. સખી
આવાં પાતિક મેંતો અપાર, કર્યાં હશે પૂરવે;
વેશ્યા સંગી મળ્યો ભરતાર, અરે મને આ ભવે, સખી.
સુગુણ—આવો કાકી લીલાવતી બેન, ઉદાસીમાં આજ છે;
પુછો એને નથી ચિત્તચેન, કે' એમાં શી લાજ છે.
સુભ—કાફીજીલ્લો કવાલી ઠેકો. (પીયાકે ચીત્રબીન—એ રાહ.)
તું દીલગીર દીસે શા કારણ, બોલ લીલાવતી બાઇરે, (ટેક)
બોલતાં બંધ થઇ શીદ બેની, લાડકડી લજવાઇ રે,
વદન કમળ તારૂં કરમાયું, કષ્ટ પડયું શું કાંઈ રે. તું—
નાની નણદે શું અપમાની, આણીને અદેખાઇરે;
તુજ સાસુએ શું દુખ દીધું, કે જુલમી છે જમાઇરે. તું—
દશ દિવસમાં પીયર પાછી, આવી કયમ અકળાઇરે;
મારા સમ જો જુઠું બોલે, શાણી મન સરમાઇરે, તું—
લી—(ખમાચી પંજાબી ઠેકો. દરશન બીન અખીયાં-એ રાહ)
માજી મુજવાલમ વ્યભિચારી, વ્યભિચારી ગણિકાચારી મા-એટેક)
અહીંથી જઈ વેશ્યા ઘર વસિયા, દશ દિન કાઢયા દુખકારી; મા—
વાત નથી કરી મેં વર સાથે, શું ઉચરૂં આગળ તારી. મા—
સુભ—(જોગીઓ આશાવરી ગજલ. પડયોછું વિખુટો-એરાહ)
ઊંડા નિસાસા નાખતી. રે! દીકરી દુ:ખી; (એ ટેક)
સુગુ-દુ:ખ પોતાનું દાખતી, નથી સાસરે સુખી. ઊંડા-
સુભ—એનો કંથ કુલક્ષણો, કરવો શો ઉપાય;
લી—ભોગવવી પડશે પીડા આ ભાગ્યમાં લખી. ઊંડા-
સુભ—પીયર રહીને પુત્રી તું, રટજે સદા જીનરાય;
પ્રેમ રાખશું પુત્ર સમ, સમજાવ તું સખી. ઊંડા-

સુગુ— (મરાઠી ચાલની સાખી.)
શ્રી જીન દરશન કરવા જઇએ, કાકી ફીકર ન કાંઇ,
લીલા—ઉઠોને આદેશ્વર મંદિર, આંગી છે સુખદાઈ.
સુભ—બેસો બેનો, મજ્જન કરી આવું છું.
લીલાવતી—સોયણી ગજલ. (દાહ ઉઠીછે દુઃખની-એ રાહ.)
સુગુ સાહેલી કરવું શું હવે, શાથી જન્મારો જશે;
સુગ—તારા શીયળ પ્રભાવથી એની, સ્વામી તુજ સારો થશે. (ટેક)
વ્હાલે વાંક વિના વિસારી, નળની જે દમયંતી નારી;
પાછી તે પતિએ સ્વીકારી, તેમ એ તારો થશે. તારા—

પ્રવેશ ૪ થો.

સદાફળ— ગજલ.
લાજ છોડી છેક તેં છટેલ છોકરા, બાપની તેં આબરૂના કાંકરા કર્યા, લા—
આવી છે દીવાળી હોળી હૈયામાં બળે, જઉ છું વહુને તેડવા પણ દા'ડો શો વળે. લાજ—
સે'—સાસરામાં જાણે છે જમાઈને સહુ, માટે નહીં મોકલે વેવાઈ તો વહુ. લાજ—
સ—કરવાને વિવેક લોક લાજથી જવું........................
જો....................ગાડી જોડી લાવ્યો ખોટી કયાં સુધી થવું

પ્રવેશ ૫ મો.

સોમદત્ત— (રાગ જોગીઓ આશાવરી)
જમાઇના તેં ગુણ કે અવગુણ જોયા નહીં જરી,
સુભ—ઉચું કુળ હું જોઈ મોહી મૂરખમાં ઠરી,
સુગુ—વેવાઈ આવ્યા તેડવાને દુનિયાંથી ડરી,
સોમ—સુધરશે જમાઈ ત્યારે મોકલશું ફરી.
સુગુ— ત્રિતાળી ચોપાઈ.
કોણ છો તમે કયાં થકી આવ્યા, પત્ર પાઠવી કોણે તેડાવ્યા;

રો'છો શેઠ તમે કીએ ગામ, કીએ કામ આવ્યા અમ ધામ.
સ—નગરી કૌશામ્બીએ ઘર મારૂં, મારૂં નામ સદાફળ સારૂં;
પુછોછો તમે વગર પિછાણે, હુંતો આવ્યો લીલાવતી આણે.
સુગ—કીહાં ગાજ્યો કીહાં ગડગડીયો, કીહાં મેઘતણી પડી ઝડીઓ.
કીહાં ઉદય અને કીહાં અસ્ત, એમ સમજીને મનમાં સમસ્ત.
અમે ડહાપણ આપનું જાણ્યું, આવ્યા કરવા અહીં કેનું આણું.
જેમ આવ્યા તમે જાઓ તેમ, ઘેર પુછજો કુશળ ખેમ.
નથી વાટમાં બેઠીરે કાંઈ, મારી લાડકી લાડકવાઇ;
સુભ—મારા મનમાં તો સળગે છે જાળા;........................
સુગ—.........................કાગ કંઠે નાંખી મોતીમાળા.
સદા—શું આ નક્કી વિચાર તમારો ?..........................
સુગ—.........................હાજી ઘર ભણી આપ પધારો.
સદા—સોમદત્ત વેવાઈ હુંશે રહેજો,..........................
સુભ—............................સારૂં સૌને કુશળતા કહેજો.
મારી અક્કલ સૌ ગઈ મારી, વ્હાલી પુત્રી વરી વ્યભિચારી.
મેંતો મોટા મોટા દેખી માળ, અવિચારે કર્યું વેવિશાળ;
સો—પ્હેલાં કાંઈ કર્યો ન તપાસ, હવે થાય શું નાખે નિસાસ.
પાણી પીને પછી ઘર પુછે, એમાંની અબળા એક તું છે;
ભાવી ભાવ હશે એવું થાશે, પુત્રીનાં પુન્ય પુત્રીની પાસે.

પ્રવેશ ૬ ઠો.

સ—(જંગલો જંજોટી. પંજાપી ઠેકો. કંગનવા મોરા—એ રાહ;
ગભરામણ મને ઘડપણમાં આવે છે ઘણી રે,—(એ ટેક)
લંપટ પુત્ર પાકયોરે, હુંતો એનાથી થાકયો રે;
મો'ટું છે ઘર મારૂં, સાસરીયું એનું સારૂં,
ઘણી સમજણી વહુ છે તનય તણીરે. ગભરા.

ગયો લોક લાજેરે, આણું કરવા કાજેરે,
મુજને બહુ બનાવી, વહુને નહી વળાવી;
શરમાયો વહુની સખીનાં વચન સુણીરે. ગભરા.
વરશને મહીનારે, વિત્યા ઘણા કહીનારે;
હવે ફરી હું જઇને, કાંઇક દિલાસો દઇને,
લીલાવતીને લઇને આવું ઘર ભણીરે. ગભરા.

પ્રવેશ ૭ મો.

સુભ— (દશા આ શી થઈ મારી એ રાહ)
દુઃખી તું દીકરી મારી, શૂળી સમ સાસરી તારી,
લીલા—પીયરમાં સુખપાલ પણ, કામ ન આવે કાંઈ;
સૂળી સાસરીયા તણી, સહન કરી સુખદાઈ.
સુગુ—ગુરૂ શીક્ષા સુણી સારી, બધી દીલમાં લીધી ધારી.
લીલા—અછતાં આવે આળ અહીં, કરો વૃદ્ધ વિચાર,
સસરા પૂજ્ય પિતાસમા, આવ્યા બીજી વાર.
સોમ—અરે વર છે વ્યભિચારી, એથી દુઃખ ઉપજે ભારી.
સદાફળ— ગીતિ લાવણી.
સમજી લીલાવતીને, હવે શેઠ મોકલશો તો સારૂં;
સોમ—આ ઉભી પુછોને, વારે વારે શું કહો છો વારૂં.
સદા—(ભેખરે ઉતારો રાજા ભરથરી; (એ રાહ).
સુકુળ વહુ તમે સાંભળો, દુઃખીયા સસરાની વાતજી;
જો મન ચા'ય તો માનજો, ભાખું છું ભલીભાંતજી.
ઉંડું રે હૃદયમાં આલોચજો (એ ટેક)
ભણતાંરે ભણતાં ભણાય છે, લખતાં ગ્રંથ લખાયજી;
મ્હેલ ઝરૂખાને માળીયાં, ચણતાં ચણતાં ચણાયજી. ઊંડું.
ડગલે ડગલે ડુંગરો, ચઢતાં ચઢતાં ચઢાયજી;
સાગરસમ સરોવર વળી, ટીંપે ટીંપે ભરાયજી. ઊંડું.

ઉધમ કરતાં આળસ તજી, દુઃખ દારિદ્ર જાયજી;
એમ ઉપાય આરંભતાં, સરવે કાર્ય સધાયજી. ઊંડું.
એથી આવી ઘેર આપણે, કરશો કાંક ઉપાયજી;
ધરમ પસાય થકી થશે, શાસન દેવતા સ્હાયજી. ઊંડું.

લીલા–આવીરે શિખામણ આપની, મારે માથે ચઢાવુંજી;
માત પિતાની આણા લઈ, આપણે ઘેર આવુંજી.
સાચુરે કહ્યું સસરાજી એ, (એ ટેક.)
આજ્ઞારે આપો માત તાતજી, હવે સાસરે જાવું જી;
મારીરે શત્રુ ગણિકા થકી, વડુ વેર વસાવુંજી. સાચુ.

સો—શાણીરે પુત્રી તું સુલક્ષણી, ભલે સાસરે જાઓજી;
મારી આશિષ છે એટલી, મન વાંછિત થાઓજી.
ધરજે ધિરજ સદા દીકરી. (એ ટેક.)

સુભ—સાસરે બેન સિધાવતાં, લાગે દીલડામાં દુઃખજી;
સરવે પ્રભુનો પ્રતાપ છે, નથી સ્વામીનું સુખજી. ધરજે.
વસ્ત્ર આભૂષણ વિધવિધે, કર્યાં સર્વ તૈયારજી;
વળી જોઇએ તે તું, માગજે, તજી શરમ આવારજી. ધરજે.
સસરા સાસુ નાની નણંદનું, કરજે વચન પ્રમાણજી;

ગો–કહેવું પડે એવું કાંઈ નથી, તુંછે ચતુર સુજાણજી ધરજે.

સુગ—વડીલ વિનય કરજે વળી, તજી વાદ વિવાદજી,
કરતાં ધરમ કરણી સદા, અમને આણજે યાદજી,
ધાર્યું થશે શીયળ ધર્મથી (એ ટેક)
કાંઇ કારજ કરતાં થકાં, પહેલો કરજે વિચારજી,
સંકટ સમય સંભારજે, મંત્ર શ્રી નવકારજી. ધાર્યું.
વાધ્ય શાણી સખી સાસરે, શાણા સસરાજી સાથજી;
સારા શુકન થાય આ સમે, નિશ્ચે વશ થશે નાથજી. વાધ્ય.

પ્રવેશ ૮ મો.

લીલાવતી—(સ્વગત) **લાવણી** શ્રી અજીતનાથ (એ રાહ.)
રે કર્યો વેશ્યાએ કેર, ઉપજે ઝેર, વાળવું વેર, હવે શા બા'ને;
હું કાળી નાગણ થઈ ડસું ગણિકાને.
હું કદી ખડકીએ ખડી, ઝરૂખે ચડી, જોઉ વાટડી, ઘડી ઘર નાવે;
શું સ્મર શત્રુ સમ થઈ મને અકળાવે,
આ જોબન રસ ઝલકાય, વસુ વનમાંય, લાલવિણ જાય, ઉઠેછે અંગે,
શી યુક્તિ કરતાં મળુ સલુણા સંગે.
પ્રિતમ પ્રમદા પોકાર, જોબન શણગાર, હૈયાના હાર, ધરોને કાને,
હું કાળી નાગણ થઈ ડસું ગણિકાને,
શું કરૂ સુઝે નહિ કાંઈ, ઘણી ગભરાઇ, મરૂં વિષ ખાઈ, પિયુજી પાખે,
નિધણીઆતિના ઉપર નજર સૌ નાખે.
સ્વામી વશ કરવા સાર, કર્યો વિચાર, દુઝણાં ચાર, આંગણે બાંધુ;
લઇ ભૈયારીનો વેશ સ્વાર્થ મમ સાધુ.
મંગાવું મહિષી ચાર, જોઇ શ્રીકાર, અરે આ વાર, કહી સસરાને,
હું કાળી નાગણ થઇ ડસું ગણિકાને.

કલ્યાણની ઠુમરી પંજાબી ઠેકો મેંવારી બન–એ રાહ.

સસરાજી સાસુજી સુણોનેરે, (એ ટેક.)

ઝીણી ત્વચાની દીર્ઘ આંચળની, મહિષી મંગાવો ચાર. સસ.
ભરવાડી થઉ વેશ્યા ભૂવન જઉં, ભોળવું મમ ભરતાર. સસ.
નાની નણંદ મમ નાથ બતાવે, એ એમનો ઉપકાર; સસ.
મંદિર લાવું હું મન મોહન, યુક્તિ કરીને અપાર. સસ.

સદા—તમારો વહુજી ભરૂસો છે. (એ ટેક)

સારા માબાપની દીકરી ડાહી, કુફૂલ નહીં કરનાર. તમા.
મહિષિઓ આપણે ઘેર ઘણી છે, નણંદ તમારી તૈયાર. તમા.

સેજ— ગજલ. (હમતો આશક હે. એ રાહ)
પેલી ભુંડી રાંડનું ઘર લાલબા બતાવ જઈ,
ભાઇને તું દૂરથી દેખાડી, બેન આવ જઇ, પેલી. (ટેક)
ડાહી વહુ વસ્તુ સૌ તૈયારને સવાર વળી;
લંપટને ભોળવીને ઝટપટ ઘેર લાવ જઈ. પેલી.

પ્રવેશ ૯ મો.

લાલબા—(યાદ મેરા ગમકા તરાના, એ રાહ.)
વીરા વેશ્યાના યારી, ઉભા અટારી, પેલા તમારા પ્રાણ. (એ ટેક)
જાઓ થાઓ મહિયારી ભાભી અમારી, ઉભા અટારી. પેલા.
વીંછીનો આંકડો વેશ્યા છે વસમી, જોજો ન થાએ જાણ;
જાણશે તો ઝેર આણશે ઝાઝું, કરશે રાંડ રોકાણ;
જુઓ જળની ઝારી, હાથમાં ધારી, ઉભા અટારી. પેલા.

લીલાવતી-(સ્વગત) **આશાગોડી દીપચંદી.**
અવર મદન અલબેલો, આતો દીસે અવર મદન-(એ ટેક)
શરદ પુનમના સુધાકર સરખો, આજ નગરમાં ઉગેલો. આ.
મનોહર કસ્તુરીઆ મૃગ માફક, જોઉ ઝરૂખે ઝુકેલો. આ.
હું નિર્ભાગી નાથ તજી મને, વેશ્યા આવાસ વસેલો. આ.
ધન ગણિકા ધરણીતલ તુજને, પ્રિય કર્યો મમ પરણેલો. આ.
ચંદ્ર ચકોરને મયૂર મેઘ સમ, મુજ મન રંગ રહેલો.
મહિયારી વેષે નહિ જાણે, મમ છળ છેલ છબિલો. આ.

પ્રવેશ ૧૦ મો.

લાલબા—(થાઓ તમે તૈયાર—એ રાહ)
અલબેલી સાહિલી આવો, શ્રી જીન ગુણગાવા, (એ ટેક.)
અગણિત નર નારીને તારી, ચૌદરાજ ચ્યા'વા,
હરિહર બ્રહ્મ પુરંદર પ્રણમે, અજર અમર થાવા. અલ.

બી–મુખ મટકે લટકે લઈ તાળી, ચક્ર સકળ કરીએ,
પ્રભુ સ્તવન ઉચરીએ ફરીએ ભવ દરિએ તરીએ. અલ.

લા— ચાલો ચાલો સિદ્ધાચળ જઇએ.–(એ રાહ)
સેવું સેવું શ્રી જીન સુખકારી, તન મન વચન સુધારીરે. સેવું–(ટેક)
અવિનાશી શિવનગર નિવાસી, ભવ પરિભ્રમણ નિવારીરે.. સે.
ત્રિજગ નાયક ક્ષાયક દાયક, સમરે સુરનર નારીરે. સે.
કરૂણા સાગર દેવ દયા કર, જય જય જગ ઉપકારીરે. સે.
શિવસુત કેશવને શિવકરની, પદકંજ ભક્તિ પ્યારીરે. સે.

લીલા— (નયરી પનઘટપર—એ રાહ.)
સ્વામીને વશ કરવા સજ્યા મેં શણગાર,
છેલ છબીલાને છળું છળ બળ કળ કરી.
લલચાવું હશી પળવાર. વશ કરવા સજ્યા મેં શણગાર. સ્વામી.
મન મોહન મન નંદન વનમાં, વાવું સુરતરૂ બીજ પ્યાર.
બા બોલાવે જાઓ લાલબા, ડર તજી હું જઉં દુષ્ટદ્વાર. સ્વામી.

લાલબા—(દઈ મારી તુરકવાને ઘેર લઈ એ રાહ.)
લઈ માથે મટુકી મહીયારી થઈ, (એ ટેક)
રમણિક વચનામૃત રચનાથી,
કરો આશાલતા નવ પલ્લવ જઈ. લઈ—

પ્રવેશ ૧૧ મો.

લીલાવતી—કાલિંગડો દાદરો. મીઠડા ગોરસલ્યો એ રાહ.
મીઠડું મહી વેચું મહી વેચું, અમૃત સરખુ સુખકારીરે. મી.
લ્યો કૌશામ્બી નરનારીરે, મીઠડું મહી વેચુ મહી વેચુ.

સુમતી—બિભાસ અદ્દાની તાળ, વંદુ દીનપતિ. એ રાહ)
આ ભરૂઆડણી અજબ અપાર અજબ અપાર. દીઠી–અ–આ.
રંભા થકી પણ અધિક રૂપાળી, કે ઉમયા અવતાર. આ.

શેષ સમા શિશ કેશ સુશોભિત, શશિવદની સુખકાર. આ.
શુક સમ નાકે નથની થરકે, અરૂણુ અધર નિરધાર. આ.
ચંપકવરણી એ મૃગનયની, મારી કટાક્ષ કટાર. આ.
કેસરી સરખો લંક કટીનો, ભારી નિતમ્બિની નાર. આ.
અંગ અનોપમ કાંબળ ઓઢી, કોકિલ કંઠ શ્રીકાર. આ.
એને અહી મહી મસ બોલાવી, પૂરણ બાંધું પ્યાર. આ.

લી—અમૃત સરખુ સુખકારીરે, મીઠડું મહી વેચુ મહી વેચુ. આ.
લ્યો કૌશામ્બી નરનારીરે, મીઠડું મહી વેચુ મહી વેચુ

સુ—મારે મહી લેવું મહી લેવું, લીલાવતીની મટકી પકડી.)
આપો મટકી ઉતારીરે, મા—મહીયારી મોહન ગારીરે. મા.
આહેરણી અહીંઆં આવોરે, મા. મટકીનું મુલ બતાવોરે. મા.

લી—(**પીલુ બરૂઓ લાવણી**, ગીરધારીરે વાત કહુ તે (એ રાહ
મેહેતાજીરે શું મહી મૂલ બતાવું, ચાખો પછી ભાવ જણાવું;
મળશે નહીરે દહીં દુનીઆમાં આવું, સમજીને શું સમજાવું.
(**ઝુલ**) જુગતીથી રોજ જમાવુ, લાલન લ્યો શું લલચાવું.
ખાધા કેડે ખુશ થાવું, તક જાશેરે તો પડશે પસ્તાવું. ચાખો.

સુ—મહી મીઠુંરે મેં ચાખ્યું મહિયારી, તું ગામકીએ વસનારી.
ભ્રકુટીમાંરે ભુરકી ભાસે ભારી, કહો નામ તમારૂં નારી,
(**ઝુલ**) વળી કોણ તમારો વિહારી, સ્મિત હાસ્યથી મન હરનારી.
કે' તુજકુળ કામણ ગારી, સાવિત્રીરે તુલ્ય ન આવે તારી, તું,

લી—રંગીલારે મારી જાત રબારી, છું રાજપુરે રે'નારી;
હનુઓછેરે મુજ સ્વામી સુખકારી, મમ નામ-સલુણી સારી.
(**ઝુલ**) તમો વણિક વડા વેપારી, પુછી કુળ જાત અમારી.
શું વાત વિવાહની વિચારી, મન મોહનરે હું નવ પરણિત નારી, છું-

સુ—અલબેલીરે મારે અનંગ ઉછાળા, સુણી મધુર વચન મરમાળાં.

લી—નવ સમજુરે, હું ભોળી નવ તેર, મહિષી દુઝે મમ ઘેર.
(ઝુલ) મોંઘુ છે ગોરસ મારૂં, વડા વાતે બને નહી વારૂ;
નથી લીધું કાંઇ તમારૂં, હું જઉં છુંરે અતિ "રતિપતિ" થી રૂપાળાસુ-
સૂ—શા સારૂરે વાત જવાની બોલે, મમ જીવ ચડયો ચકડોળે;
લી—અણુ ઘટતારે ઘાટ તમે ઘડશોમાં, આધારો'ને અડશોમાં.
સૂ—(ઝુલ) હું આવ્યો છું અલબેલી, તજ તું ગભરામણ ઘેલી.
મહી મૂલ કહો મન મેલી, શું ? હળવેરે ઘુંઘટનો પટ ખોલે. મ-
લી—રંગ રસિયારે, દુરજનથી મન ડરિએ, કહી ભાવ ખરો શું કરીએ.
સૂ—ગજ ગમનીરે મુજથી નજર મિલાવે, નખરેથા નયન નચાવે.
(ઝુલ) કુંકુમનો ચંદ્ર કપાળે, તિલ ગૌર ગુલાબી ગાલે;
ચિતડું ચમકાવે ચાળે, વશ કરવારે તસ વચને અનુસરીએ.
શું દુરજનથીમન ડરીએ.
લી—વ્હાલાજીરે શી મન વાત વિચારો, મુજને વઢશે ધણી મારો.
મારગડોરે મુકોને મન ગમતા, સુંદર રાખુ છું શમતા.
(ઝુલ) ઠીકછો અબળા ઠગનારા, કરો આંખ તણા અણુસારા;
મેં જાણ્યા વિચાર તમારા, ધારોછો તે સ્વાર્થ નથી સરનારો. મુ-
સૂમતી—(બરૂઆનો કેરબો સાડેતીન પેસે એક મોતી—એ રાહ)
કામણુગારી નારી કે'ને મને વાત તારીરે, વાત તારીરે નારીવા-ખ
છેલ છબીલી છબી ફાંકડી; આ દીસે અદ્દભૂત;
ગુણ હીણો ગામડીઓ બુહો, એતો ભમતો ભૂત. કા.
ચતુર વિચિક્ષણ તું ચતુરાને, ધણી મૂરખ સરદાર;
ચંપક વરણી કયમ ચાલે છે, ગમારથી ઘરબાર; કા.
લી—ડાહ્યા ડમરા તમને પરની લાગે વાત પ્યારીરે, લાગે વા—ડા(ટેક)
પગ હેઠળ દાવાનળ સળગે, એ અવલોકો આપ;
અમને પછી શિખામણ આપો, મોહન રાખી માપ. ડા—

ભડીમ છે ભુંડણના જેવી, આ ગણિકા ગુણ હીણ;
કેમ પ્રેમ બાંધ્યો પાતળિયા, પૂરણ થઈ પ્રવીણ. ડા—
સૂ—દુબળી નારી ડાકયણ જેવી દેખી દીલમાં ડરીએરે—દી—દેખીદીદુ.
જાડી લાડી ફુલની વાડી, ધાડી મન ગંભીર;
ગુણવંતી ગણિકા છે ગોરી.........................
લી—.......................હરે પુરૂષનું હીર.
ભલે લાલ તમાચો મારી મુખડું લાલ રાખોરે,લા—મુખડું લા—ભ.
કરે પ્રશંસા પંડિત પુરૂષો. નિરખી નાજુક નાર,
શ્યામ સલુણા સરવે સમજો, પણ અમથો અહંકાર. ભલે.
અલબેલા ઉત્તમ કુળ ઉપજ્યા, આ કુલટા કમજાત;
કામણગારા કેમ બને છે, વદો બરાબર વાત. ભલે.
સૂ—કાફી ત્રિતાલ. (પ્રણમું પદ પરમેશ એ રાહ)
મહીનું મૂલ બતાવ, પ્રમદા પ્રેમ ધરીરે. મહી —(એ ટેક.)
આડી અવળી વાત જવાદે, શો છે તુજ મન ભાવ.
શી રીતે બોલ્યા વિણ બનશે અહીં નહી કંઈ અટકાવ,
ચાખું ફેર જરીરે,—મહીનું મૂલ બતાવ. પ્રમદા.
લી—મહીનું કરતાં મૂલ, શેઠ ખોટા દેખાશો—મહી—(એ ટેક)
રે અલબેલા આંખ ન મારો, હું અબળા અનુકૂળ;
મોહન મહીની વાત મોટી શી, કહોતે કરીએ કબૂલ;
સુંદર નહી શરમાશો, મહીનું કરતાં મૂલ. શેઠ.
એક મ્હોર મટકીની આપો, આ મહી અમૃત તુલ્ય;
એમ નહિતો અમ ઘેર આવો, દહીં સાટે થઈ ડુલ,
નિત મહી માંખણ ખાશો, મહીનું કરતાં મૂલ. શેઠ.
સુમતિવિલાસ—ભૈરવી (દીપચંદી.)
અઘટિત આમ તમે શું અડાવો, મૂલ બરાબર અમને બતાવો;
લી—આળ કરો નહિ વેશ્યા વ્હેમારો, મુકોને હાથ મારો મરડાશે.

હુંતો અહી નહિ આવું હવેથી, ફાંકડે રાવશી ફોક ફજેતી;
સુ—નાહક્ક શાહક નવ ભડકાવો, સત્ય વિચાર સલુણી જણાવો.
લી—કૃપણતા શેઠ તમારે તો કરવી, વ્હાલી વેશ્યાતણી હોજરી ભરવી;
દામ વિના દહાડો ક્યાં થકી વળશે, માલ વેશ્યા મુખડી સમ મળશે;
તમસમ પિયુને પ્રિયા મમસરખી, તે જમશે મારૂ મહી મન હરખી.
સુ—મો'ર આપી લેઉ માલ તમારો, નિત્ય એ વખતનો બાંધીએ વારો.
લી—છો પ્રિય પરવશ શું ઉચરોછો, ખાલી પીલી મને ખોટી કરોછો.
મનુષ્ય વે'વારમાં રેહેવું છે મારે, હનુવો જાણે તો મને ધોકણે મારે.
વાછડાં વાટ જોતાં હશે મારી,..............................
સુ—..........................કંઈ મનમાં નથી આવતું નારી.
લી—રીસ ન કરશો જરા પણ રસિયા, વલ્લભ હૃદયકમળ મમ વસિયા.
આપનો બોલ કદી ન ઉથાપું, એમને એમ હું આપને આપું.
વ્હાલા નથી મહી તમથી વધારે, ભાવ ધરો કરૂં ભેઠ અત્યારે.
કામ— (સુણો દિલ્લી તખ્ત એ રાહ.)
ઉઠય ઉઠય અલી જાને તારે ઘેર, ધુતારી ધુતવાને આવીરે;
તારા પ્રપંચની જાણી મેંતો પેર, ધુતારી ધુતવાને આવીરે, (એ ટેક)
તારો તાલ મેં છાનો જોયો છિનાળ, ધુ—જલદી જાને નહિ તો—
બનીશ બેહાલ; ધુ—
વદી મીઠાં મીઠાં કપટ વચન ધુ. કરે મલિન મે'તાજી તણું મન; ધુ.
ખોટી બુદ્ધિએ આળસ અહીં ખાય, ધુ. આતો માંટી તારા ઠગણી શું થાય;
તને દેખી દાઝ આવે દગાખોર; ધુ. એક મટકીની માગેછે તું મો'ર. ધુ.
તારૂં પોગળ બધું થયું પ્રકાશ. ધુ. હવે આવીશ નહિ મારે આવાસ. ધુ.
લીલાવતી— (ખુબ ક્રોધમાં આવીને જુસ્સાથી)
ઉઠય કોણ રાંડ તું મને કહેનાર, નફ્ટ ફટ ફટ તમેરે.
તારા દોકડા વેચી કરૂં બજાર, નફ્ટ ફટ ફટ તને. (એ ટેક.)
લેશ નથી જગલાડી તને લાજ, ન. રાંડ પાપણી કરેછે પતરાજ ન.

આખા મુલકનો અલી તું ઉતાર, ન. દુષ્ટા તારાથી નથી હું ડરનાર. ન.
પૈસાવાળાને તમે બતાવો પ્યાર, ન. ખાઈ ધન તન કરોછો ખુવાર. ન.
તારે ઘેર કંઇક પડી રહે ગમાર, ન. છેડોવાળી રડે એની નિત નાર. ન.
અરે તને અવલોકી થાય અંધ, ન. તેથી તોડે સગાં સજન સબંધ. ન.
કૈનાં વેચાવી ઘરેણાં ઘરબાર, ન. કૈને દગે કરયા દુનિઆની પાર. ન.
રમે તમારાથી જે પુરૂષ જાર, ન. એતો જગતનું એઠું જમનાર. ન.
તારી ખચિત ખલક ખુંદે ખાટ, ન. તારૂં તન તેતો કુતરાની ચાટ. ન.
તારી સોબતે જુગારી ચોર થાય, ન. કેદી થઈ દરબારમાં દોરાય. ન.
ઘણા ગણિકાના ઘરમાં જનાર, ન. કરે મધુપાન મુકી કુળાચાર. ન.
તુંતો માંટી નવા નવા કરે નિત, ન. તારી ખોટી છે પીતળજેવી પ્રિત. ન.
તને અડતાં મનુષ્ય અભડાય, ન. તારા સગથી નરકે નર જાય. ન.
અરે નથી મારે તારી ઓશીયાળ, ન. કેમ ખોટું બોલે ખુટયો તારો કાળ. ન.
રાંડ આવીશ રસિક કને રોજ, ન. તારા મમત ઉપર મારૂં મોજ. ન.
મારૂ ફોડી નાખજે તું હૈયા ફુટ, ન. હાહા મારા આ માંટો છે માંથુ કુટ. ન.
તને જોતાં ઉપજેછે મને ઝાળ, ન. જખ મારનારી જુઠુ મુકયું આળ. ન.
કા—ભુંડી રાંડ નિચી જાત ભરૂવાડ, ધુતારી ધમકાવે મનેરે;
અહીંથી તારી મહી મટકી ઉપાડ, ધુતારી ધમકાવે મનેરે,
સુ—બસ બસ રાંડ ઝાઝુ નહિ બોલ, આધી રહે તારૂં આવી બન્યુંરે.
હાથે કરી તેં તો ખોયો તારો તોલ, આધી રહે તારૂં આવી બન્યુંરે.
સુ—જંગલો જંજોડી પંજાબી ઠેકો. ડોલેરે જોબન મદ એ રાહ.
માઠુ લગાડોતો મારા સમછે સલુણીરે. (એ ટેક.)
નથી આ નફ્ટમાં એ બદામની બુણીરે.
વચમાં બોલાવ્યા વિના બોલી વઢકારીરે,
નિચામાં તું નિચી વેશ્યા નિર્લજ નઠારીરે. મા.
કામ—આમ ઉપરાણું લેઈ મને ધમકાવોરે.

એકના અનેક કર્યાં એને ના અડાવોરે. આ.
આટલાં વરશ આણા આપની ઉડાવીરે;
મને અપમાની તમે શરમ ના આવી રે. આ૦
મૈયારીનું મુખ દેખી, પ્રીતી પલટાવીરે;
વણિક જાતિની ખરી ખુબી આ જણાવીરે. આ૦
સુમ—નક્કી માર ખાવાનું થયું છે મન તારૂંરે;
જાને છાની માની ભુંડી માની કહ્યું મારૂંરે. મા.
લી— (એસી ચતરનાર. એ રાહ)
મહી બહુ વેચાય, અહીં નહિં અવાય, અપમાન થાય,
મ્હોરો સદાય, ક્યાંથી અપાય. નિચ આધીન નગીના. મહી–
સુ—આમ ચતુર નાર, કરી પૂર્ણ પ્યાર, ડર નવ લગાર,
નિત્ય આવ્ય દ્વાર, લે મુક્તાહાર, વળી આપીશ દાગીના. આ.
ભૈરવી--દાદરો. (ધન કાયકી સેજરીયાંપે રાત રહો. એ રાહ.)
આજરંગમાં રસિલી પ્યારીરાત રહો, વીસ મ્હોર કાલને પ્રભાતલહો; આ.
કટુક વચન કુલટા નહિ બોલે, આટલું સલુણી સુજાત સહો. આ.
લી-બિહાગ ત્રિતાળ. (નિભાવોરે બાહ્ય ગ્રહેકી લાજ. એ રાહ.
નગીના રે, નેહ નજર કરી આજ, (એ ટેક)
જોબન ભૂષણુ છો મમ જીવન, તમને કર્યા શીરતાજ.
ઝેર જેવો હનુઓ હવે લાગે, નવ ગમે તસ ઘરમાંજ. ન.
પણ રાત્રી રહેતાં અહીં પ્રિતમ, અજડ બગાડે કાજ. ન.
ચોરી જારી ને વળી ચાડી, છે છાનીમાં મઝાજ. ન.
રસ લાગ્યો રંગરસ રમવાને, મ્હોર મળે રસરાજ, ન.
અહનીશ હું આધીન અલબેલા, પણ નડવાની પીડાજ. ન.
સુમ—રે ગણીકાને હું નહી ગાંઠું, મનથી કરે છો મીજાજ. ન.
લે આ વચન તન મન ધન તારૂ, નથીરે કરક્ષાનું કાજ. ન.

લી—હું પણ કોલ કરાર કરૂપતી, આવીશ નિત અહિંઆંજ. ન.
હુંરે ભલે ભરૂઆડણ સરજી, પુરવ પુન્ય ફળ્યાંજ. ન.

અંક તૃતીય સમાપ્ત.

अंक ४ थो.

પ્રવેશ ૧ લો.

સુ— (વંદના વંદના વંદનારે એ રાહ.)
મલપતી તલપતી રતીમનીરે, રતી આકૃતી રતી નથી વિસરતી (એટેક)
તંનવોઢાઆરપારહૃદયમાંઉતારી, સજળ ચપળ ચક્ષુ બરછી ચમકતીરે. ૨.
સુખદાયક મમ લાયક લલના, જન્મીએ આહેર જાતીમાં જતીરે. ૨.
વેતરે ઉધુંશું આમધિ:કૃતને વિધાત્રી, સલુણી હનુઆને જોગ્ય શુંહતીરે. ૨.
રાધિકા સમાન માન એમને બતાવે, કેવી કૃષ્ણ જેવી હું કરૂ કૃતીરે. ૨.
રૂમકઝુમકકરતીહમણાઆવશેરસીલી, મીઠડુમહી વેચુ મુખ ઉચરતીરે. ૨.
પ્રેમ પોથી પઢી પુરી પદમણી પ્રવીણએ, ગણીકા ગમારમાં નથીગતીરે. ૨.

કામ— (ઓધવજી સંદેશો કહેજો સ્યામને. એ રાહ.)
કરમ તણી કથની રે કયાં જઇને કરૂં,
ટે- દીલડામાં સળગે દાવાનળ દુ:ખજો,
ભરવાડણ વેરણના ભંભેર્યા થકી;
શેઠ જુએ નહી સ્નેહે મમ સન્મુખ જો. કરમ.
મોજ મઝા માણે છે મારા દેખતાં,
લાજ ન આવે નિર્લજ્જને લવલેશ જો;
અહનીશ એ બે જણ રે'છે આણંદમાં,
ક્લેશ વિશેષ મને ઉપજે હમ્મેશ જો. કરમ.
છેદે છે મહિયારી મારો છાંયડો;

કર્યો કંથ વશ કરૂં હવે હું કેમ જો;
બહુ બોલું તો સાડાબાર વરષ તણો,
તુટી જાય તરત પ્રીતમથી પ્રેમ જો. કરમ.
ખાલી થયો ખજાનો ધન ધુતી ગઈ,
એ મટકીની લે છે નિત બે મોહોર જો;
છાનું ઘણુંએ આપ્યું મુજને છેતરી,
જાણું પણ જરીએ નહી ચાલે જોર જો. કરમ.
શું સમજાવું સમજાવ્યા સમજે નહી,
છાલ ન છોડે પેલી છટક છિનાળ જો;
કિંચિત કે'તાં મુજને ઉઠે મારવા,
કે'છે દે છે અમને ખોટું આળજો. કરમ.
એ બે જણને હુંતો ઘરમાં એકલી,
ડાહ્યાં પોતે મુજને ગણે ગમાર જો;
હવે કરૂં શું હાય! નથી કાંઈ સુજતું,
આહેરણુને આધીન મારો યારજો.

કપટ—ઠુમરી પંજાબી. (અચરા પકર મોસે કરત. એ રાહ)
પ્રિય તું ન રડ કંઈ કર ઉપાય, જેથી વિકટ સંકટ ઝટ જાય,
મારી સજની. પ્રિય.
કા—એ છે નફટ નિડર નટખટ નથી નભતું, કપટ કાંય,
ખોટી ખટપટ લટપટ નવ ખમાય,
મારૂં વિકટ સંકટ કયમ જાય. મારી સજની.
કપટ—પ્રિય તું ન રડ કંઇકર ઉપાય, જેથી વિકટ સંકટ ઝટ જાય મારી.
લી—અમૃત સરખું સુખકારીરે, લ્યો મનમોહન મહી લાવી.
કામ—પરજ સોયણી. (મગ ચલત કાનસું એ રાહ.)
હજુ એ નવ આવતી અટકી, કેમ કરૂં જશે કાળજું ફટકી

નથી હઠતી પટકી મટકી, હજુએ નવ આવતી અટકી.
હૃદય નયન રજકણ સમ ખટકી, છેલ જશે છટકી ત્રટકી હજુ
લી—**કાલીંગડો.** (સિદ્ધાચળ શીખરે દીવેરે એ રાહ.)
લી—અમૃત સરખું સુખકારીરે, શ્યોમન મોહન મહી લાવી.
મનમાં બળે વેરણ મારીરે, શ્યોમન મોહન મહી લાવી.
સુ—તુંજ દધિ દુધછે ગુણકારીરે, આવો મૈયારી મારી.
જગ વહુ રેહેશે જખ મારીરે, આવો મૈયારી મારી.
કામ-ક્ષોધી લખમી મમ લૂટીરે, મૈયારણ વેરણ મારી;
થાકી હું માથુ કુટીરે, મૈયારણ વેરણ મારી.
બધી હાથ તમારે બાજીરે, મૈ. માગે છે મહી મેહેતાજીરે;
લી—મીઠડા શ્યોને મહી મીઠુંરે, કાળજડું ઠંડું થાશે.
આતો નથી અવર અજીઠુરે, કાળજડું ઠંડુ થાશે;
કામ— (દેખી તોરી વફાદારી એ રાહ.)
તું પાછળ પડી મારી, હું તારાથી હારી.
મેં તારૂં શું બોલ્ય બગાડયું નિત આવી મમ દ્વાર,
ભરમાવી મુજ ભરતાર, પડાવે ખાર, રીતશું સારી. હું.
જીવન તુજ મહી વિણ નથી જમતા, તે તુજ કને તૈયાર;
☞-નથી ઘરમાં એક દીનાર, આપ્ય ઉધાર, ગણી સાહુકારી.
સુમ— (બીદીયાં લેગઈ મારીરે મછરીયાં એ રાહ.)
શું કુટીલા તું હજી રહીરે કકળતી,
એ અધીરી કયમ આપે ઉધારે રે;
સારી સાહુકારી તારી અહીરે અસલથી. કુટીલા.
લી—**ગજલ**—(હમતો આશક હે તારે—એ રાહ.)
હશી વશીકરણ કરી, ભાન ભૂલાવી લાલા,
હર્યા મમ પ્રાણ નયન, બાણ લગાવી લાલા. હસી.

વળી પરિપૂર્ણ અરસ્પરસ જીહાં પ્રેમ પ્રિતમ,
એોને કોણ માત્ર મહી મેં લાજ લૂટાવી લાલા. હસી.
આપુ એની ચાર મટકી આજ ઉધારે વ્હાલાથી,
વધારે ન હોય જ્યાં આધીન બનાવી લાલા. હસી.

કામ—(ગુસ્સે થઈ) **ભેરવીદાદરો.** (પીયા પાપીન જાગેરે એરાહ)
મહી નથી લેવુંરે, જા ઠગાઈ તારીરે જા ઠગાઈ તારી (એ ટેક)
મીઠું મીઠું બોલી ખાઈ ગઈ ફોલી, કપટ આ કેવુંરે. જા.
સરવ સફાઈ તુજ સમજાઇ, ઉભુ ન રેહેવું રે. જા.
શેઠ વેચાશે, પણ મહી જાશે, કયાં દુઃખ કેહેવું રે. જા.
નિજ ધર ખોયું, જગમાં ન જોયું, મમ પિયુ જેવું રે. જા.

સુમ—ભેરવી ત્રિતાળ (દત્તવિના ન પમાય એ રાહ.)
એ જમવા અભિલાખ, સરસ મહીઆ જમવા અભિલાખ (એ ટેક.)
માંખણથી પણ અધિક મિષ્ટછે, ધિક આ આગળ દ્રાખ. સ.
આની તૂલ્યે કદી ન આવે, સાકર આંબા સાખ. સ.
આ અમૃત સમ ગોરસ આગે, દાય નહિ દુધપાક. સ.
મહિયારી નિત આવે મંદિર, દીસે દીવાળી લાખ. સ.
તું ઈર્ષા અગ્નિમાં અમથી, ખુબ બળી થા ખાખ. સ.

કામ—(ભેરવ મનમોહન મોરલીવાળોરે, એ રાહ.)
મુજને ભીખ માગતી તેંજ કરી, મુજને ભીખ માગતી.
તેંજ કરી ધનમાલ મતા હરી, દીલડામાં નવ લેશ ડરી. મુ.
ના કહેતાં નિતનિત ઘર આવે, જા તુજને નથી શરમ જરી. મુ.
કામ નથી ઘરમાં તમ કેરૂં, આ હું સત્ય વચન ઉચરી. મુ.
નકટાં થઈ કદી પગ નવ દેશો, મમ ઘરમાં ફટકેલ ફરી. મુ.
આજ થકી કરો અદીઠ તમારૂં, હું ખોટી આ રાંડ ખરી. મુ.

પ્રવેશ ૨ જો.

લીલા—(સીંહાનો કાનરો–દીપચંદી. (તારૂણી તુજથી. એ રાહ.)
પ્રાણજીવન પુંઠે પુંઠે પધારો, અહીં છે એકાન્ત આવાસ અમારો.
કામ ક્રિડા પતિ અહર્નિશ કરશું, સાહેબ વનિતાની વિનતિ સ્વીકારો.
મુજ ઘરમાં નથી લક્ષ્મીનું લેખું, વ્હાલા વિલાસીને વ્હાલ વધારો. અ.
સુ—તું જોબન મદમાતી મહીયારી, મેંતો દીઠી તુજ નિપુણતા ન્યારી;
હું ઉત્તમ ક્યમ આવું અધમ ઘર, જગતમાં આબરૂ જાય અમારી.
છાની રાખું તને છેલ છબીલી, જાણીએ છે બધી જારી વિજારી.
લી—લાયરી લાલ જવાદો તમારી, હું ગણિકા થકી નથીરે નઠારી.
હનુઆ ઉપર હવે હેત ન આવે, અમઘર આવો અરજ અવધારી.
સુ—જાણ્ય કરીને જગતમાં શું કારણ, હું મધુકર તુંતો માલતી મારી.
લી— (પ્રમાણિકા છંદ અથવા ઈંગ્રેજી રાહ.)

જરી ન કોઈ જાણશે, મનુષ્ય સૌ વખાણશે,
પિયુ ઘરે પધારીએ, સુકીરતી વધારીએ.
ઉચાટ અંગના ટળ્યા, સુભાગ્યથી પતિ મળ્યા,
પર્ણ્યાંગના વિસારીએ, પ્રભુ મને સ્વીકારીએ.

પ્રવેશ ૩ જો.

લીલા— **પીલુ બરૂઓ—દીપચંદી.**

આપ કૃપા કરી અમને ઉગારો, બળતી અનંગ અનળથકી ઠારો(ટેક)
આપે તજી ગણિકા કુલટાને, હનુઆ બુહાનો મેં નેહ નિવાર્યો. આ.
ભૂત માફક ભમતાં ખટમાસે, બ્હીતોબ્હીતો બોળું આવે બિચારો. આ.
નિર્ભય રહો મમનાથ નગીના, આપના ચરણ કમળ ચાંપનારો. આ.
રતિ અંતર રસિયા રખે રાખો, વિવિધ પ્રકારથી લાલ વિહારો. આ.
પ્રસન્ન કરૂં પ્રભુ પાય પલોટી, મહી માંખણ થકી શરીર સુધારો. આ.

ભોગવો સ્વર્ગ તણાં સુખ સ્વામી, હુકમ કદી નહીં તોડું તમારો. આ.
વિનય સહીત પુછું તમને વાલેશર, સંશય ટાળીએ એક અમારો. આ.
સુ—ઉત્તર આપીશ એનો બરાબર, સ્નેહ સહીત અલબેલી ઉચારો. ૯.
લી—(સોરઠ જીલ્લો ત્રિતાળ. છોડકે લંગરવા મૂરખ મોરી. (એરાહ)
માથાના મુગટ મારા પરણ્યા કે કુંવારારે,
શાને માટે આપે સગાં વ્હાલાંને વિસાર્યારે, મુગટ.
કયાં છે માતપિતાજી તમારાં, કયાં છે સજ્જન કુટુંબરે.
કયાં છે કયાં છે કયાં છેરે, સંબંધ તમારો સાચું બોલો સમમારારે. મુ.
સુમ—પવિત્ર પુણ્યાત્મા છે માવિત્ર અમારે રે,
વેશ્યાની સોબતે તજ્યાં વગર વિચારે રે-પુ-
આ નગરીમાં એહ વસે છે, વનિતા પિયર વસેલરે,
વનિતા વનિના વનિતારે, અનુપ આકૃતિ એની તારે અનુસારેરે પુ.

(ત્રિતાળી ચોપાઇ-કાલીંગડો-દીપચંદી.)

તારા જેવી એ દીપતી દેવી, સરવે સુંદરતા તુજ જેવી,
હતી ઊંચી તારા જેવી એતો, લટકે મટકે સમ તેતો;
લી—હુંતો એને પતિ ઓળખુંછું, નિત મહી વેચવા ત્યાં જઉછું.
સારંગપુર તણા શેઠની બેટી, નામે લીલાવતી ગુણ પેટી.
પ્હેલી વાત સુણી એની પાસે, આપને પુછ્યું આજ ઉલ્લાસે.
મારી સૈયર શિયલ સોભાગી, દેખી અવગુણ શો તમે ત્યાગી.
આપને ઘટે કરવું ન આવું, કો'તો એહને અહીંઆં બોલાવું;
સુ—સુતો સર્પ જગાડીએ શાથી, અતિ અડચણ થાય એમાંથી.
તું છે સૌ સુખદાયક પ્યારી, એનું કામ નથી અહીં નારી.
નિત ભાવતાં ભોજન કરશું, રસ રંગમાં આપણ રમશું.
મળ્યું છે મન આપણ બેનું, અહીં શું છે પ્રયોજન એનું.
લી—આવું કરીએ નહીં મન કાચું, સાંભળોને કહું સાચેસાચું.

પ્રિય પરણ્યા તમે મારી સાથ, એ તો યાદ લાવો પ્રાણનાથ.
ચઢી ચોરીએ હાથ દબાવ્યો, નખ દઇને નેહ જણાવ્યો.
તમ સાથે હિંચોળામાં હીંચી, ખશીયાણી પાડી ચિર ખીંચી;
લાગે આટલું તમને અધુરૂં, કહોતો બીજી નિશાનીઓ પુરૂં.
મને અરધીએ એકલીમુકી, ગયા ચતુરપતિ બધું ચુકી;
સુ—થઉ વિસ્મય સાંભળી વ્હાલી, મળ્યાં દંપતી ક્રોડ દીવાળી,
કર્યો કેમ મહીયારીનો વેશ, નવ જાણ્યું કપટ લવલેશ;
પ્યારી તારો છે પૂરણ પ્રેમ, આવી પ્હેલું કહ્યું નહીં કેમ.
લી—મેંતો જાણ્યું રસિક રીસાળ, પાસે વેશ્યા વિષય વિષ જવાળ;
એથી મહીયારી સ્વાંગ ધરીને, તમને વશ કર્યા કપટ કરીને.
સુ—સત્યવાત સકળ પ્રિયા તારી, મારો અક્કલ ગઈ હતી મારી;
મારી રસમ સર્વ તેં સુધારી, ધન્ય ધન્ય પતિવ્રતા નારી.
વેશ્યા લંપટ હું લજવાઉં, તારા ગુણ હું કેટલા ગાઉં;
મારા કુળનું કલંક તેં કાપ્યું, તને અધિક સાબાશી શી આપું.

લીલા— (સુણ ચતુર સુજાણ પરનારીથી, એ રાહ.)
મનહર મળતાં, મેં મન ગમતું સર્વે સુખડું માણ્યું
જગમાં જોતાં, સ્વામી સમાગમ સમ સુખ અવર ન જાણ્યું (ટેક)
શીરતાજ તમે વેશ્યા ત્યાગી, ભાવટ આખા ભવની ભાગી.
પતિ પૂરવ પુન્ય દશા જાગી. મનહર.
ઉગ્યો સુવર્ણ સૂરજ આજે, મમવિજય તણા ડંકા વાજે;
દુસ્મન દેખી દીલમાં દાઝે. મનહર.
જીન વચન સુધારસ ચિત્ત ધરશું, સાતે ક્ષેત્રે ધન વાવરશું;
પ્રતિદિન પ્રભુની પુજા કરશું. મનહર.
પિયુ માત પિતા પાયે લાગો, માફી અપરાધ તણી માગો;
સંસાર તણો ચલવો સાગો. મનહર.

પ્રવેશ ચોથો.

સુમ— બિહાગ ગજલ. (પારશ પ્રભુ દેખકે, એ રાહ.)

પિતા માતા ક્ષમા માગું, ઘણો લાજી પગે લાગું;
નીતિ પર લક્ષ ના દીધું, અઘટતું કૃત્ય મેં કીધું.
દયાકર માત તું મારી, અવજ્ઞા મેં કરી તારી;
રહ્યો નહીં કોઇનો વાર્યો, ઉઠયો કુળમાં હું અંગારો.
થયો ગણિકા તણો યારી, રમ્યો દિન રાત હું જારી;
અરે સૌ લોકમાં લાજ્યું, હવે પસ્તાઉં છું ઝાઝું.

સદાફળ—(જફાવો સીતગ઼ાકુ સજાવાર હું—એ રાહ.)

થવાનું હતુ તે થયું દીકરા, હવેથી તમે ચાલજો પાંશરા;
તને તેડી લાવી વહુ ડા'પણે, અતિ હર્ષ આજે મળ્યાં આપણે.

લી—ગયું વિઘ્ન સૌ વૃદ્ધના પુન્યથી, નમું પાય હું મસ્તકે ભાવથી.
સદા—બહુ બુદ્ધિશાળી વહુ તું મળી,........................
લીલા—....................અહો ! આપ આશિષ આતો ફળી.
સે'—શિયળ સાચવ્યું તેં પ્રિયા સુતની, વધો વેલ તારા થકી કુળની;
વધુ શું વદું ગુણ તારા વધુ, તને ધન્ય છે સુખ આપ્યું બધું.
અચળ તારૂં રેહેજો સુહાશણપણું, સદા સુખમાં જીવજો તું ઘણું;
કળા કેળવી લાવી તું કંથને, થજો પુન્યશાળી સુપુત્રો તને.

પ્રવેશ ૫ મો.

કપટ— **જીલ્લા-ગજલ.**

આજ છે ઉદાસ આંખ આંસુથી ભરી, છાની રહે છબિલિ ગયો છેલ છેતરી,
કા—હા ! કરી બેહાલ વહાલ વિસરી, ઉંડે કુએ ઉતારી મુકી વર્તને છરી.
ક્રોધમાં બોલાઈ ગયું રૂંધાઈ તી ખરી, પ્રપંચ એનો રંચ પ્હેલો જાણ્યો નહિ જરી.
અકળાઈ બાઈ ઝેર ખાઈ જઈશ હું મરી, હાય હાય લાલ મારો લેઈ ગઈ હરી.

(કાફીઓ—બેડો બાઈ બુડતો તારોરે, એ રાહ.)
અરે દુઃખ આ ક્યાં ઉચારૂં રે, બળે ભડકે મન મારૂં રે; (એ ટેક.)
પરણ્યા વિના પારકા પતિ સાથે, રમીએ અહરનિશ રંગ;
જોબન જાતાં જતા રહે વેગળા, સ્વારથિયા તજી સંગ; અરે.
ક—સુમતિવિલાસથી સ્નેહ કરીને, વરજ્યો વેશ્યાનો વેપાર;
એ ભરવાડીને ભાળી લોભાણો, તમને કર્યો તિરસ્કાર.
સુણી દુઃખ આવું તમારૂંરે, બળે મનડું પણ મારૂંરે. (એ ટેક.)
કા—ભરવાડી નહિ હતી ભામિની એમની, ભોળવી ગઈ ભરતાર.
વધી વિચિક્ષિણુતા વાણિઅણુની, ગણિકા ગણાઈ ગમાર. અરે.
ક—પ્હેલું કહ્યું તું મેં વાણિયા સ્વાર્થી, સમજ્યાં વિત્યા પછી સહુ.
શોક તજો મળશે મહી મંડળ, એના જેવા બીજા બહુ. સુણી.
એક મુકી બીજો કરીએ વળી, બીજો મુકી ત્રીજો ભરતાર;
એમ અનેક ધણી કરીએ, એતો આપણો છે કુળાચાર. સુણી.
કા—ધિઃક્ કુળાચાર આપણો એવો સ્વામીનો જ્યાં ન સુમાર;
યાર બોલાવા બજારમાં બેસવું, લાજ મળે ન લગાર. અરે.
ચોર જુગારી ઉચક્કાઓ આપણી, પ્રીતિ કરે બેસી પાસ;
આપણોને વળી આપણા યારનો, વિશ્વ કરે ન વિશ્વાસ. અરે.
ભોળાવી કંઈકને ભસ્મ ચોળાવીએ, ધરીએ ન એકે ધર્મ;
હાય હજારો હરામીની સાથે, કરીએ નીચાં નિત્ય કર્મ. અરે.
કંઈક વેશ્યાઓને જીવથી મારે, છળ થકી છેતરી જેમ;
દુષ્ટ કોઈ દગો દેઈને મારશે !!! આપણુને પણ એમ. અરે.
ભભકો મારી ભલે ચૌટામાં ચાલો, ઝાલી ગુલાબના ગુચ્છ;
સદ્ગુણી માણુસ સમજે વેશ્યાને, તરણા થકી પણ તુચ્છ. અરે.
ઓછી અક્કલની ઉત્તમ કુળની કંઈક, નિચ પ્રસંગથી નાર;
વ્હાલાં તજીને બનેછે વારાંગના, વ્હાલો કરી વ્યભિચાર. અરે.

એનો ઘણું દુઃખ પામે આપણુથી, જ્યારે જોબન તેનું જાય;
કીડા પડે કાઢનાર જડે નહિ, મરવાથી મડદું ચુંથાય. અરે.
પરભવ પાપ કર્યે પરિપૂરણ, આવ્યો વેશ્યા અવતાર;
આ ભવમાં પણ અધિક કરી અઘ, નરકે જવું નિરાધાર. અરે.
વેરી ગણી વ્યભિચારીએ વરજી, પરણી થકી કરી પ્રેમ;
એક કોડી પણ મારી કને નથી, કે'ને હવે કરૂં કેમ. અરે.
કપ—મારી બાઈ મનમાં ન મુંઝાશો; સ્નેહે રહેજો મમ સાથ.
વેશ્યા વેપાર પ્રપંચ બધો તજી, જપશું હવે જગનાથ. સુ૦

પ્રવેશ ૬ ઠો.

સુગુણ—(વ્હાલાજીની વાટડી અમે જોતાંરે. એ રાહ.)
લીલાવતી નાથ નિજ ઘર લાવીરે,ગણિકાને ગોથું ખવરાવી.લી-ટેક.)
મળીએ આવ્ય વ્હાલી સખી મારીરે, માત તાતની શોભા વધારીરે.
કિરતી પ્રસરી જગ તારી, લીલા.
બહુ રૂડા મા બાપની બેટીરે, હતી છેલ છબીલાથી છેટીરે.
ભરતાર થકી ભલે ભેઠી, લીલા—
લી—સખી શરીરે તો છે સાજી તાજીરે, મારાં સુખમાં છે માતપિતાજીરે;
સુગુ—સારો દિવસ સુણી થયાં રાજી, પ્યારી સખી પીયર પનોતી.
પધારોરે, સૈયર વર્ગનો હર્ષ વધારો-પ્યારી-(ટેક.)
ભર્યો ખોળો સંસારની રીતિરે, હુંશ શીયળ પ્રભાવથી વીતીરે;
લી—વાયણાં જમી વાટ જોતીતી, જમવા ઉઠો પીયર હવે હુંતો—
આવુંરે, માત તાતને શીશ નમાવું જમવા—(ટેક)
મને આજ્ઞા સાસુજીએ આપીરે, પુછવું છે પતિને તથાપિરે,
જેની કરૂણાથી જશ રહ્યો વ્યાપી. જમવા—

પ્રવેશ ૭ મો.

સુમતિ--અનજારો. પ્રિય મિત્ર વિના હો ભાઇ. એ રાહ.

હું વિષય અંધ અવિચારી. સદ્‌ગુણી પ્રિયા સુખકારી,
આચાર કરી નિજ અળગો, વેશ્યા વાઘેણુને વળગ્યો;
માઠી બુદ્ધિ થઇ મારી, સદ્‌ગુણી પ્રિયા સુખકારી.
મરકટ વત્ મને રમાડી, ઉજ્વળ કુળ એબ લગાડી;
એ વેશ્યા હવે વીસારી, સદ્‌ગુણી પ્રિયા સુખકારી.
બહુ મોટા ઘરની બાળા, એ મનહર ગુણ મણિમાળા;
મુજ માટે થઈ મૈયારી, સદ્‌ગુણી પ્રિયા સુખકારી.
અગણિત હરી દ્રવ્ય અમારૂં, તેં ભર્યું હતુ ઘર તારૂં.
ધિક ગણિકા વિષય વિકારી, સદ્‌ગુણી પ્રિયા સુખકારી.
વેશ્યાને ભીખ મગાવી, એથી અધિકું ધન લાવી;
તુ પ્રેમ બતાવી પ્યારી, સદ્‌ગુણી પ્રિયા સુખકારી.
મેં માત પિતા અપમાની, તજી બીક બધી દુનિઆની,
હું કાગ, દ્રાખ ધિક્કારી, સદ્‌ગુણી પ્રિયા સુખકારી.
મમ સમ જે કુકર્મ કરશે, કદી મોત વગર તે મરશે,
કોઈ શૂળી ચઢ્યા વ્યભિચારી, સદ્‌ગુણી પ્રિયા સુખકારી
--વહુ છું વિયોગ વારૂ, તુ ગઈ સુઆવડ સારૂ,
આજ્ઞા માગીને મારી, સદ્‌ગુણી પ્રિયા સુખકારી,
વ્હાલીએ વંશ વધાર્યો, આહા! પુત્ર પ્રસવિયો પ્યારો;
આ ખબર લખી ખુશકારી, સાકર વે'ચાવું સારી.

પ્રવેશ ૮ મો.

લીલા-- માતા જસોદા ઝુલાવે. એ રાહ.

પ્રેમે પ્હોઢ્યા છો કુળદિપક મારા પારણે,
નિરખું હરખું તુજને લાડકવાયા લાલ;

કાજળ આંજેલી અલએલી લાગે આંખડી;
તારા ગોરા ગોરા ગુલાબ સરખા ગાલ. અલે--
અલોલોલો હાલો હાલો વ્હાલા વીરવિલાસને. એ ટેક,
નાનકડા રજ મોટા થાએ નિશાળે મૂકીએ,
ભણીશ તો પરણાવીશ ગોરી વહુ ગુણખાણુ;
હમણાં આવીને બાપાજી તારા તેડશે.
જાગ્યા જાગ્યા જાગ્યા જાગ્યા જીવન પ્રાંણ .અલો--

સુ— કૃપા કરજેરે દેવ મુનિ--એ રાહ.
ભાઈ જાગ્યા કે, હજુ સરકાર ઉંઘે છે;
લી—આવો તેડોને જુઓ તમ સામું જુએછે;
સુ—શું આજ ઉઠયા ફલાસે,આવો શેઠ અમારી પાસે.
મુછ પકડી વીરવિલાસે, કર્યું ફુફુરે,હત્ તારૂં ભલું થાય ગાંડા.
મારાં ચોખાંરે, લુગડાં અલ્યા તેં બગાડયાં.

ચતુર્થ અંક સમાપ્ત.

अंक ५ मो.

પ્રવેશ ૧ લો.

સૂમ—[ઝુલણાછંદ ભેરવી, પાસ શંખેશ્વરા. એ રાહ.]
વીર વિલાસનું લગ્ન કર્યું મગન થઈ, વાવર્યું વિત્ત જશ ખુબ વાધ્યો.
આધિ વ્યાધી ટળે જેથી મુક્તિ મળે, કર્મ તજી ધર્મ નહીં ધર્મસાધ્યો.
સર્વ સુખ કરણ આચાર્ય ઉપદેશ છે, ચરણ વંદન કરી ચરણ માગુ;
ઓધ અઘ હરણ મુનિ તેહ તારણતરણ, શરણકરી ગ્રહણસંસારત્યાગુ.
આજને કાલ કરતાં ગયો કાળ બહુ, આળ પંપાળ આ માલ માયા;
હાલ બેહાલ થૈ કાળ કરવો પડે, કાળની જાળમાં જે ઝલાયા.
રામ રાવણ પ્રમુખ રિદ્ધિ મુકી ગયા, જગતમાં એમ સૌ જાય નાગુ;

બોધઅઘ હરણ મુનિ તેહ તારણતરણ, શરણકરી ગ્રહણ સંસારત્યાગુ.
ધિ:ક્ સંસાર સુખ નરકમાં ગરક થઈ, આંખ ઉઘાડી ઉંચુ ન જોયું;
અર્થ ઉપાર્જવા અર્થે અળગો કરી, આટલું આઉખું વ્યર્થ ખોયું.
શુદ્ધ શ્રદ્ધા થઈ ન્યૂન્યતા નવ રહી આજ મમ પૂર્વનું પુન્ય જાગ્યું;
બોધઅઘ હરણમુનિ તેહ તારણ તરણ, શરણકરીગ્રહણસંસારત્યાગુ.

પ્રવેશ ૨ જો.

લીલા—(રામકળી) શ્રીરે સિદ્ધાચળ ભેટવા. એ રાહ.)

ધર્મ ઘોષ સૂરીશ્વરજીને, વીરા વંદવા જઈએ,
સદ્ઉપદેશ સુધા સમો, સુણતાં સુખ લઈએ. ધર્મ.
પરભવના પુન્ય ઉદયથી, નયણે ગ્રંથ નિરખ્યા;
ભવ્ય કમળ પ્રતિ બોધવા, સૂરી સૂરજ સરખા. ધર્મ.

વી—માજી મૂનિવર વંદવા, આજ હું પણ આવું.
કરજોડી વિનતિ કરી ઘેર વ્હોરવા લાવું. માજી.

પ્રવેશ ૩ જો.

લી—(નાથ કેસે ગજકો બંધ છોડાયો. એ રાહ.)
સૂરિ મુખ સાંભળી શ્રીજીન વાંણી, જુઠી મને જગતની માયા જણાણી. સૂ.
બીજ માફક કર્મ વધે છે. પાપ કરો નહિ પ્રાણી,
પરભવ પોપટ પાંજરે પુરી કીધી મેં કર્મ કમાંણી. સૂરી.
પોપટડી સાડી બાર ઘડી સુધી, દિલમાં વિજોગે દુભાણી;
એથી હુંતો સાડા બાર વર્ષ લગે, વિરહના ભાલે વિંધાણી સૂરી.
કર્મ વિટંબના પરભવ કેરી આ, જાતિ સ્મરણ થકી જાણી;
દંપતી દીક્ષા ગ્રહણ હવે કરશું, પરણવા શિવ પટરાણી સૂરી.

વીર—(મને મૂકી ગયો છે મારો છેલડોરે. એ રાહ.)
અરે મૂજને મુકીને આમ એકલોરે, થશો સાધુજી તમે શું ખરેખાત;
માતતાત, મારી શી વલે થશે વીચારીએરે, એ ટેક.

શીરછત્રતીર્થરૂપછો હું છોકરૂં રે, વેઠી શકીશ કેમ વિરહવજ્રપાત. માત-
ખુશી દેખીનેમનેતમે ખુશી થતાંરે,મને દુઃખી દેખી કરતાં અશ્રુપાત;માત-
કદીમોડું થતું આવતાં નિશાળથીરે, વાળુવખત વિતેકરતાં વલોપાત.માત-
પિતા વિના મને કોણ સમજાવશેરે,ભાઈભાઈ કહી લોકરીતભાત;માત-
હજુ દીલ ધાલ્યું મેં નથી દુકાનમાંરે, ગુપ્તકરવીકયાં વેપારતણીવાત માત-
લી-ડુસકાં લઇનેઆમરડવું ડાહ્યા દીકરારેતનેશોભતું નથીઅરે સુજાણ;
મારા પ્રાણ, સંજમ લેવાની આપ્ય સંમતિરે (એ ટેક.)
સુખદાઇ સદા શ્રાધ ધર્મ સાધજે રે સુણજે રાગસહીતવિતરાગવાણ; મા.
વીર—(જફાવો સીતમકુ સજાવાર હું એ રાહ.)
વિનય મુકીને માત સાથે વઢયો, હઠીલાઇથી હું તમોને નડયો;
કદી તોય તેં રીશ મા નહી કરી, મને સુખ માટે દુઃખી થઈ ખરી.
પિતાજી ઉછાળી હશે પાઘડી, હસી કાઢતા હેતથી હરઘડી;
મને પાળી પોષી ભણાવ્યો ભલું, કૃપાળુ કરો શું કહું કેટલું.
સ—(સુકૃત) કરના હોયસો કરલે. એ રાહ. ભેરવીમાં પણ ગવાયછે.
સ્વારથિઓ સંસાર, અરે આ સ્વારથિઓ સંસાર.
અમે થશું અણગાર, અરે આ સ્વારથિઓસંસાર. (એ ટેક.)
ધોરી કાંધે ધરી ધુંસરૂં વહે જ્યાં સુધી ભાર;
નિજ ગરજે ધૃત પાય પરાણે, પછી નીરે નહી ચાર. અરે.
કમાય ત્યાંસુધી કહે કાકા, પુત્રાદિક પરિવાર;
ડોસો કહી દરકાર કરે નહિ, વૃદ્ધ બને જે વાર. અરે.
સાવધાન દીસે સ્વારથમાં, નિજ નિજના નરનાર;
ગરજે બાપા કહે ગરધવને,મારે ડફણે માર. અરે.
મ્હોટા મ્હોટા મ્હેલ બનાવી, કરી બાગમાં બ્હાર;
માલ મતા ધન દોલતમાંથી, લેશ ન આવે લ્હાર. અરે.
તુજ અર્થે મેં અર્થ ઉપાર્જ્યું, કરી વિવિધ વ્યાપાર.

વીરવિલાસ તને પરણાવ્યો, હવે બણો હુંશિઆર. અરે.
સગાં સંબંધી સર્વ નકામાં, અંતે અલગ થનાર;
પુન્ય પાપ બાંધીને પલ્લે, જનમ્યું તેહ જનાર. અરે.
શ્રદ્ધા સહીત જીન ધર્મ પાળજે, નિજ શક્તિ અનુસાર:
નિત્ય નેહથી સ્તવજે શ્રીજીન, મંગળ સુખ દાતાર.
એથી તુજ સફળ મનુષ્ય અવતાર, અમે થશું અણગાર. એથી

પંચમ અંક સમાપ્ત.

કળશ.

સર્વ પાત્રો —(**ધનાશ્રી** વિનતિ ધરજો ધ્યાન. ત્રિતાળ ધીમો.)
નાટક નવિન રસાળ રસિક રચ્યું, નાટક નવિન રસાળ. (એ ટેક.)
સુમતિવિલાસ લીલાવતી—સુંદર, દંપતી અતિ સુકમાળ.
સંજમ પાળી સુરગતિ સાધી, નરક તિર્યંચ ગતિ ટાળ. રસિક—
એકાવતારી એ નરનારી, વંદુ ભાવ વિશાલ.
ધન ધન ભવિજન જે શુદ્ધ સંજમ, આરાધે ઉજમાળ. રસિક—
શ્રીજીન ઉત્તમ શિષ્ય **પદ્મના**, **રૂપના કિર્તી** કૃપાળ;
તાસ શિષ્ય **ઉદ્યોતવિજય પં૦** ગીરતારથ ગુણ માળ. રસિક—
તે મુનિના **શિવરામ** થયા શિષ્ય, ગુરૂ આપણા પ્રતિપાળ,
તેહ પિતા ગુરૂ પાપ પસાયે તુટી જડ મતિ જાળ. રસિક.—
વિક્રમ સંવત્સર ઓગણીશત ત્રેતાળીશની સાલ;
વડતપગચ્છમાં રાજસૂરીશ્વર, રાજે ઝાકઝમાળ. રસિક.—
શ્રોતા સદ્દગુણી ભૂલ જો ભાળો, કરશો માફ મયાળ,
સ્નેહ સહીત નાટક નિરખતાં, **સંઘ**માં મંગળમાળ. રસિક—
અણહીલપુર **પાટણ**નો વતની, **રાજનગર** રહું હાલ,
જૈનશાળામાં જૈન **અધ્યાપક**, **શિવસુત કેશવલાલ.** રસિક—

સંગીત લીલાવતી નાટક પંચાંકી સમાપ્ત.

નોટીસ.

'સંગીત લીલાવતી નાટક' તથા 'પવિત્ર લીલાવતી નાટક' ગદ્ય પદ્યાત્મકનો કર્તા હું નીચે સહી કરનાર અધ્યાપક કેશવલાલ શિવરામ છું; અને તે બન્ને નાટકોની ચોપડિયો કાયદા પ્રમાણે રજીસ્ટર કરાવી પ્રથમ મેં પ્રસિદ્ધ કરી તેના સર્વે હક મેં મારા સ્વાધીન રાખ્યા છે, માટે મારા વગર બીજા કોઇનો મજકુર નાટકો તથા તેમાંનો કોઈ પણ ભાગ છાપવા, છપાવવા, વેચવા, વેચાવવાનો અગર ભજવવાનો હક નથી. તેથી મારી લખીત પરવાનગી વગર બ્રીટીશ અગર દેશી રાજ્યોની પ્રજાઓએ સદરહુ સંગીત લીલાવતી નાટક તથા પવિત્ર લીલાવતી નાટક ગદ્ય પદ્યાત્મક અગર તેમાંનો કોઈ પણ ભાગ છાપવો, છપાવવો, વેચવો, વેચાવવો અગર ભજવવો નહિ.

પવિત્ર લીલાવતી નાટક ગદ્ય પદ્યાત્મક થોડા દિવસમાં છપાઇને બહાર પડશે.

સહી અધ્યાપક કેશવલાલ શિવરામ,

સંગીત લીલાવતી નાટક તથા પવિત્ર લીલાવતી

નાટક ગદ્ય પદ્યાત્મકના કર્તા.

મુ. અમદાવાદ ફતાસાની પોળ,

જૈનશાળા નં. ૧ લો.